

๒๕๘๓๗

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส : ศึกษากรณีประชาชน
ในจังหวัดสมุทรปราการ

Factors Effecting Satisfaction in Marriage Lives :
A Case Study on People in Samutprakarn Province

โดย
นางสาวกนิษฐา บุญย้ง

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
พ.ศ. ๒๕๔๑

HCULIB

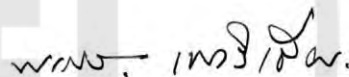
3 0001 00061169 1

สารนิพนธ์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส :
ศึกษากรณีประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ
Factors Effecting Satisfaction In Marriage Lives :
A Case Study On People In Samutprakarn Province

ชื่อนักศึกษา นางสาวกนิษฐา บุญขั่ง
รหัสประจำตัว 389002
สาขาวิชา การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม
ปีการศึกษา 2540

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติและทบวงมหาวิทยาลัยได้ตรวจสอบและอนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2541

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณราย แสงวิเชียร)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์รัชฎญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

กรรมการ

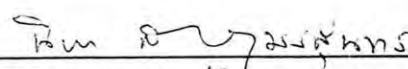
(อาจารย์สุพจน์ ธรรมา)

กรรมการ

(อาจารย์จตุรงค์ บุญบริตนุสุนทร)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากทบวงมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์นันทา ส.ตุ้มรสสุนทร)

(1)

หัวข้อสารนิพนธ์	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส : ศึกษากรณีประชาชนจังหวัดสมุทรปราการ Factors Effecting Satisfaction in Marriage Lives : A Case Study on People in Samutprakam Province
ชื่อนักศึกษา	นางสาวกนิษฐา บุญยัง
รหัสประจำตัว	389002
สาขาวิชา	การจัดการ โครงการสวัสดิการสังคม
ปีการศึกษา	2540

บทคัดย่อ

การทำสารนิพนธ์ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยภายนอก ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพคู่สมรส ช่วงอายุที่ต่างกัน จำนวนบุตร รายได้ของครอบครัว รายจ่ายของครอบครัว ระยะเวลาในการสมรส กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส และเพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพชีวิตสมรส ได้แก่ ความสมานฉันท์ทางบทบาทต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตโดยศึกษาประชาชนใน จำนวน 404 คน และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS/PC+ เพื่อศึกษาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า

1. คู่สมรสที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้สูงและพอเพียงมีความสมานฉันท์ในครอบครัว สูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น และมีรายได้น้อยและไม่พอเพียง
2. คู่สมรสที่มีอาชีพค้าขายและรับจ้างอิสระ มีการศึกษาสูง มีรายได้สูงและพอเพียง มีการสื่อสารในครอบครัวดีกว่าคู่สมรสที่มีอาชีพอื่น มีการศึกษาน้อยและมีรายได้น้อยไม่พอเพียง
3. คู่สมรสที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้สูงและพอเพียงมีการศึกษาสูง แต่อยู่กินกับคู่สมรสไม่นาน ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตสูงกว่าคู่สมรสอาชีพอื่น
4. คู่สมรสที่มีอาชีพค้าขายและรับจ้างอิสระมีรายได้สูงและพอเพียง มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสมากกว่าคู่สมรสจากอาชีพอื่น และมีรายได้น้อย ไม่พอเพียง
5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสตามลำดับ คือ ความสมานฉันท์ทางบทบาท ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส มีความพอเพียงของรายได้ อาชีพแรงงานในภาคอื่นที่ไม่ใช่ภาคอุตสาหกรรม การมีบุตรและระดับการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. กระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันการศึกษา ควรแทรกเสริมความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการดำเนินชีวิต พัฒนาการรู้จักใช้ชีวิตร่วมกันในกลุ่มเพื่อน รู้จักการสร้างเสริมความสามัคคี และแบ่งหน้าที่กันในกลุ่ม อันจะไปสู่การรู้จักบทบาทหน้าที่ในชีวิตคู่ต่อไป
2. วัดและบุคคลากรทางศาสนา ควรส่งเสริมให้สมาชิกในแต่ละครอบครัวได้รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง การเดินทางสายกลางและการใช้หลักเหตุผล
3. กระทรวงสาธารณสุข เช่น กรมสุขภาพจิต ควรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้แก่คู่สมรส ในการวางแผนและการสร้างความสัมพันธ์ในชีวิตสมรส เพื่อให้คู่ชีวิตสมรสมีความสุขมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของการจัดทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงได้ทันเวลาที่กำหนด ที่สำคัญอย่างที่สุด คือ อาจารย์ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ซึ่งผู้วิจัยซาบซึ้งในความเมตตา พร้อมทั้งให้คำแนะนำในสิ่งต่าง ๆ และท่านได้ยอมเสียสละเวลาส่วนตัวโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยพร้อมรับเป็นประธานกรรมการ และอาจารย์ที่ปรึกษา และช่วยชี้แนะแนวทางพร้อมผลักดันในทุกวิถีทาง ทั้งสร้างกำลังใจที่ดีให้ผู้วิจัยได้มีพลังใจ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค อาจารย์โสภณ อ่อนโอภาส ซึ่งได้ให้คำแนะนำในเบื้องต้น อันเป็นแนวทางที่ดีของงานวิจัย อาจารย์จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร อาจารย์สุพจน์ ธรรมมา รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตติยา กรรณสูต ซึ่งได้ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นในการวิจัย และสิ่งที่ต้องแก้ไข ปรับปรุง และรองศาสตราจารย์นิภา ส.ศุมนรสุนทร ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการในการสอบ และให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสุเทพ และคุณแม่ไพจิตร บุญยัง ผู้ที่มีพระคุณสูงสุดในชีวิตที่สนับสนุนด้านการศึกษามาโดยตลอด

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ และพี่ ๆ รุ่น 1 รุ่น 2 และน้องรุ่น 4 รุ่น 5 และรุ่น 6 เพื่อน ๆ ปริญาโท รุ่น 3 ที่ให้ความรัก ความห่วงใยกำลังใจที่ดีมาโดยตลอด โดยเฉพาะเพื่อนรัก คุณมลลิสสา ดันดิรัศมี คุณสายสีทอง ณ ภูเก็ต คุณจิราพร อรุณพูลทรัพย์ คุณฉวีวรรณ เรืองอุทัย คุณประทีน ไกษรโกวิทย์ ร.ศ.ท.ชัยพร บุญเจริญ

ขอขอบคุณ คุณรุ่งตะวัน ศรีนา รุ่น 6 และคุณพัชรินทร์ วารนิช ที่ช่วยเหลือในการจัดพิมพ์ คุณเพิ่มพร - นภารัตน์ คุณทานนท์ คุณดวงพร ธรรมมูณี คุณทรงฤทธิ์ เสือประเสริฐ ร.ศ.อ.พิเชษฐ ชงเพ็ง และร.ศ.อ.ธีระ เชื้อสุวรรณ ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล

ในท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ พันโทวิวัฒน์ พลจันทร์ และพันโทสุชาติ ทับทิมแดง ที่ให้กำลังใจในการศึกษาตั้งแต่ต้นมาโดยตลอด

กนิษฐา บุญยัง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญ	(4)
สารบัญตาราง	(6)
สารบัญแผนภูมิ	(8)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	3
1.3 ขอบเขตในการศึกษา.....	4
1.4 นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 ความหมายและหน้าที่ของครอบครัว.....	5
2.2 แนวคิดการศึกษาคุณภาพชีวิตสมรส.....	6
2.3 แนวคิดการศึกษาความพึงพอใจในชีวิตสมรส.....	24
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
2.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	29
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	32
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	32
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	32
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	34
3.4 การทดสอบแบบสอบถาม.....	34
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	36
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	37
ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านคุณภาพชีวิตสมรส.....	43
ตอนที่ 3 ข้อมูลความพึงพอใจในชีวิตสมรส.....	57
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส.....	66
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	72
บรรณานุกรม.....	77
ภาคผนวก	
แบบสอบถาม.....	83
ประวัติผู้เขียน.....	90

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	38
ตารางที่ 4.2	อายุและระยะเวลาการอยู่กับคู่สมรส.....	40
ตารางที่ 4.3	การมีบุตรของกลุ่มตัวอย่าง.....	41
ตารางที่ 4.4	ข้อมูลรายได้และเศรษฐกิจ.....	42
ตารางที่ 4.5	ข้อมูลความสมานฉันท์ทางบทบาท.....	44
ตารางที่ 4.6	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ของความสมานฉันท์ทางบทบาทระหว่างอาชีพที่ต่างกัน	46
ตารางที่ 4.7	เฉลี่ยของความสมานฉันท์ทางบทบาทระหว่างอาชีพ ที่ต่างกัน	46
ตารางที่ 4.8	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ของความสมานฉันท์ทางบทบาทระหว่างความพอเพียงรายได้	47
ตารางที่ 4.9	ค่าเฉลี่ยของความสมานฉันท์ทางบทบาทระหว่าง ความพอเพียงรายได้	47
ตารางที่ 4.10	ข้อมูลการสื่อสารระหว่างคู่สมรส.....	49
ตารางที่ 4.11	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ของการสื่อสารระหว่างอาชีพที่ต่างกัน	50
ตารางที่ 4.12	ค่าเฉลี่ยของการสื่อสารระหว่างอาชีพที่ต่างกัน.....	50
ตารางที่ 4.13	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ของการสื่อสารระหว่างความพอเพียงของรายได้	51
ตารางที่ 4.14	ค่าเฉลี่ยของการสื่อสารระหว่างความพอเพียงของรายได้.....	51
ตารางที่ 4.15	ข้อมูลการเพื่อนคู่ชีวิต.....	53
ตารางที่ 4.16	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของ ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตระหว่างอาชีพที่ต่างกัน	54
ตารางที่ 4.17	ค่าเฉลี่ยความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตระหว่างอาชีพที่ต่างกัน.....	54
ตารางที่ 4.18	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ของความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตระหว่างความพอเพียงของรายได้	55

สารบัญตาราง(ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.19	แสดงค่าเฉลี่ยของความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตระหว่างความพอเพียง.....	55
	ของรายได้	
ตารางที่ 4.20	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายนอก.....	56
	กับคุณภาพชีวิตสมรส	
ตารางที่ 4.21	ข้อมูลความพึงพอใจในชีวิตสมรส.....	58
ตารางที่ 4.22	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบ.....	63
	ความพึงพอใจระหว่างอาชีพ	
ตารางที่ 4.23	แสดงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในชีวิตสมรสระหว่างอาชีพ.....	63
ตารางที่ 4.24	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง.....	64
	ของความพึงพอใจในชีวิตสมรสระหว่างความพอเพียงรายได้	
ตารางที่ 4.25	แสดงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในชีวิตสมรสระหว่างความ.....	64
	พอเพียงรายได้	
ตารางที่ 4.26	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายนอก.....	65
	กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส	
ตารางที่ 4.27	แสดงค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรในสมการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ.....	68
	เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส	
ตารางที่ 4.28	การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพล.....	69
	ต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส	

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่

2.1	ตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสของ Lewis and Spanier.....	16
2.2	ตัวแปรการศึกษาความพึงพอใจในชีวิตสมรสของ Burr.....	18
2.3	ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสตามผลการวิจัย ของ Miller.....	20
2.4	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	31
4.1	แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส.....	69

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

สภาพครอบครัวไทยในภาวะปัจจุบันนี้ มีลักษณะโครงสร้างและปัญหาที่ซับซ้อนมากกว่าในอดีต สืบเนื่องมาจากผลกระทบทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นแต่ความเจริญก้าวหน้าพัฒนาอุตสาหกรรม ทั้งนี้ผลจากการเร่งที่จะพัฒนาเศรษฐกิจจึงมีผลกระทบต่อสังคมระดับครอบครัว การพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมทำให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต สามีและภรรยาจะออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวจะมีความผูกพันกันน้อยลงไป คนในครอบครัวจะมีความเป็นของตัวเองมากขึ้น การพึ่งพากันทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเอื้ออาทรต่อกันลดลงไป บางครั้งเป็นสาเหตุให้เกิดการขัดแย้งไปจนถึงขั้นการหย่าร้างได้ โดยเฉพาะอาชีพที่สามี ภรรยาต้องแยกกันอยู่ เช่นอาชีพที่ต้องทำงานในยามค่ำ ค่ำคืน หรืออาชีพรับราชการที่ต้องมีการโยกย้ายตำแหน่งงาน นอกจากนั้นครอบครัวก็เป็นสาเหตุอันสำคัญที่ทำให้เด็ก และเยาวชนที่ไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่นจากบุคคลในครอบครัว หนีออกจากบ้านไปหาความอบอุ่นนอกบ้าน ทำให้เกิดปัญหาเด็กเร่ร่อน เด็กติดสารเสพติด ยาเสพติด โสเภณี

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลกระทบไปถึงครอบครัวที่กล่าวมา ยืนยันในข้อมูลสถิติปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัว อาทิ การหย่าร้าง ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จาก 53,560 ราย ใน พ.ศ. 2538 เพิ่มเป็น 56,718 ราย ในปี พ.ศ. 2539 (กองสถิติแห่งชาติ สังกัดกระทรวงมหาดไทย ปี 2538-2539) ข่าวคราวการทะเลาะวิวาท ใช้ความรุนแรงในครอบครัว ทั้งระหว่างสามี ภรรยา และพ่อแม่กระทำต่อลูก การหนีออกจากบ้านของเด็ก เกิดสภาพเป็นเด็กเร่ร่อน เด็กถูกทิ้งในโรงพยาบาล หรือในที่สาธารณะ เด็กและเยาวชนมีอัตราการติดยาเสพติดสูงขึ้นทุกขณะ

ครอบครัวในสังคมไทยมีลักษณะเปราะบางมากขึ้น (สมพงษ์ จิตระดับ ในสมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2540 : 35) แต่งานง่าย หย่าเร็ว มีลูกที่ไม่ต้องการ สมาชิกผูกพันกันอย่างหลวม ๆ ง่าย ๆ ใช้เวลาสั้น รวดเร็ว บนพื้นฐานของความพึงพอใจความใคร่การอยู่ร่วมกันโดยขาดความพร้อมหลายด้าน ทั้งทางฐานะรายได้ และความมั่นคงทางจิตใจ เป็นต้น ความเปราะบางที่กล่าวมาประกอบกับบทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา หรือของหญิง

ชายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้หญิงที่เคยมีหน้าที่ดูแลครอบครัว ต้องรับผิดชอบต่อภาวะทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้ชายต้องเพิ่มบทบาทในการดูแลครอบครัวซึ่งต่างจากอดีต ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งและการปรับตัวขึ้น นอกจากนี้วิถีชีวิตที่มีลักษณะวัตถุนิยมมากขึ้น ครอบครัวส่วนใหญ่มีแนวโน้มให้ความสำคัญกับวัตถุ และความร่ำรวยมากกว่าความร่มเย็นเป็นสุข มีผลทำให้การดูแลชีวิต และคนในครอบครัวทั้งระหว่างสามี ภรรยา และพ่อแม่ลูกถูกลดความสำคัญลงอย่างชัดเจน เห็นได้จากข้อมูลข่าวสารการทดแทนความรัก ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน โดยใช้วัตถุหรือของเล่น เป็นต้น

สภาพที่เกิดขึ้นดังกล่าว นักวิชาการหรือสื่อมวลชนบางคนเรียกว่าเป็น “ความล่มสลายของระบบครอบครัว” นำมาสู่การที่ทำให้คนสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้เพื่อจะรัก และเอื้ออาทรคนอื่น คนรุ่นปัจจุบันมักจะแสดงความรัก และความเอื้ออาทรในวงแคบ ๆ เฉพาะสำหรับคนที่อยู่ใกล้ชิดอย่างเช่นพ่อแม่ลูกเท่านั้น ความรักแบบนี้เป็นความรักที่คาบเกี่ยวกับความเห็นแก่ตัว อันเป็นต้นตอของปัญหาสังคมรื้อรอยแผล” สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย (2540 : 13)

ดังนั้น จะเห็นว่าสภาพครอบครัวไทยมิได้มีความมั่นคงเช่นในอดีต และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวมีผลกระทบไปถึงสมาชิกอื่น ๆ และกระทบไปถึงสังคมในวงกว้างด้วย ในรูปลักษณะของปัญหาเด็กเร่ร่อน ดิคาเสพติด การก่ออาชญากรรมหรือเหตุเคือครืออันร้ายกาญต่าง ๆ

สำหรับจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาตอนปลายสุด และเหนืออ่าวไทยมีพื้นที่ประมาณ 1,004.092 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 30 กิโลเมตรภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน และมีลำคลองมากมายเหมาะแก่การทำโรงงานอุตสาหกรรม แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 อำเภอคือ อำเภอเมือง อำเภอพระประแดง อำเภอบางบ่อ อำเภอบางพลี อำเภอพระสมุทรเจดีย์ และมี 1 กิ่งอำเภอคือ กิ่งอำเภอบางเสาธง ตลอดจนเทศบาลต่าง ๆ คือเทศบาลเมืองสมุทรปราการ เทศบาลเมืองพระประแดง และเทศบาลตำบลลัดหลวง

จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีประชากรอพยพเข้ามาอยู่มากที่สุดจำนวนประชากรทั้งสิ้น 937,487 คน แบ่งเป็นชาย 461,293 คน หญิง 476,194 คน (ข้อมูลเดือนมิถุนายน-เดือนกันยายน 2540, แผนกปฏิบัติการสังคม สำนักพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ) ทั้งนี้ยังไม่รวมประชากรแฝงที่ทำงาน และอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ

โดยไม่ได้แจ้งย้ายทะเบียนบ้านอีกเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นสมุทรปราการยังเป็นแหล่งอาชีพขนาดใหญ่ มีการประกอบอาชีพหลากหลายทั้งภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และบริการ มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราสูง มีการพัฒนาทางวัตถุและเส้นทางการคมนาคมอย่างรวดเร็ว ผู้อยู่อาศัยรวมทั้งครอบครัวในจังหวัดสมุทรปราการต้องปรับตัวอย่างมาก เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง

จากข้อมูลระดับจังหวัดในสมุทรปราการพบว่า กลุ่มมรสมีอัตราการหย่าร้างจำนวน 1,299 ราย (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย : 2539) มีเด็กและเยาวชนติดยาเสพติดเป็นจำนวนมาก มีจำนวนไม่น้อยที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีเด็กเร่ร่อน และเด็กที่ถูกทอดทิ้งจำนวนมากเป็นต้น ลักษณะนี้สะท้อนสภาพความอ่อนแอของครอบครัวอย่างชัดเจน ผู้วิจัยซึ่งมีความสนใจในปัญหาครอบครัว เพราะเป็นแหล่งศูนย์รวมหลายอาชีพ จึงได้ทำการศึกษาวิจัยความพึงพอใจของครอบครัวในจังหวัดสมุทรปราการดังกล่าว โดยจะศึกษาถึงความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะระหว่างสามี ภรรยา การแสดงออกซึ่งความรัก ความผูกพันรวมถึงการปรับตัวทางด้านบทบาท ด้านเศรษฐกิจ และ รายได้ รวมทั้งการแบ่งงานในครอบครัว โดยจะวัดเป็นระดับความพึงพอใจต่อลักษณะต่าง ๆ ของครอบครัวที่กล่าวมา

ความพึงพอใจในชีวิตสมรส เป็นเป้าหมายที่สำคัญของการสมรส และเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงคุณภาพชีวิตสมรสของแต่ละครอบครัว บุคคลทุกคนเมื่อเข้าสู่ชีวิตสมรสย่อมคาดหวังชีวิตสมรสที่มีความสุข ความสมหวัง และเกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรสของตนทั้งสิ้น ความพึงพอใจในชีวิตสมรสเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในชีวิตโดยส่วนรวม และส่งผลให้เกิดความแข็งแกร่งของครอบครัว ถ้าขาดความพึงพอใจในชีวิตสมรส อาจทำให้เกิดความแตกแยกอันจะนำมาซึ่งความล้มเหลวของการครองชีวิตคู่ และอาจนำไปสู่การหย่าร้างได้ในภายหลัง

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยภายนอก ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพคู่สมรส ช่วงอายุที่ต่างกัน จำนวนบุตร รายได้ของครอบครัว รายจ่ายของครอบครัว ระยะเวลาในการสมรส กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพชีวิตสมรส ได้แก่ ความสมานฉันท์ทางบทบาท การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาอิทธิพลของความสมานฉันท์ทางบทบาท การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ โดยศึกษาคู่สมรสทั้งที่จดทะเบียนสมรสและไม่ได้จดทะเบียนสมรส และอยู่ด้วยกันจำแนกตาม 5 สาขาอาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรม แรงงานในภาคอุตสาหกรรม ลูกจ้างในภาคพาณิชย์กรรมและบริการ ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ค้าขายและอาชีพรับจ้างอิสระ

1.4 นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ชีวิตสมรส	หมายถึง การที่บุคคลสองคนมาใช้ชีวิตอยู่กินร่วมกัน ทั้งที่จดทะเบียนสมรสและไม่ได้จดทะเบียนสมรส แต่งงานอยู่กินกันตามประเพณี เพื่อสร้างครอบครัวให้แก่สังคม
คุณภาพชีวิตสมรส	หมายถึง องค์ประกอบที่มีผลทำให้ชีวิตสมรสมีความสุข คู่สมรสมีความพึงพอใจ สามด้านคือ ความสมานฉันท์ทางบทบาท ความเป็น การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต
ความสมานฉันท์ทางบทบาท	หมายถึง การที่คู่สมรสมีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับสิ่งที่ฝ่ายหนึ่งคาดหวัง หรือต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติในบทบาทใด บทบาทหนึ่ง
การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	หมายถึง การที่คู่สมรสสื่อสารระหว่างกันเป็นที่เข้าใจได้ ตรงกัน มีการเปิดเผยตนเองระหว่างคู่สมรสและแสดงออกถึงการเป็นผู้พูด และเป็นผู้ฟังที่ดี
ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต	หมายถึง การที่คู่สมรสทำกิจกรรมร่วมกันเมื่อมีเวลาว่าง
ความพึงพอใจในชีวิตสมรส	หมายถึง ระดับที่บุคคลรู้สึกพอใจในคู่สมรส

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงความสัมพันธ์ และอิทธิพลของปัจจัยคุณภาพชีวิตสมรส ที่มีผลทำให้บุคคลมีความพึงพอใจในชีวิตสมรส
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับใช้ในการวางแผน ป้องกันส่งเสริม และพัฒนาความสัมพันธ์ชีวิตครอบครัว
3. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่ หรือจัดทำเป็นคู่มือการใช้ชีวิตสมรสสำหรับประชาชน

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส : ศึกษากรณีประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัย ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความหมายและหน้าที่ของครอบครัว
2. แนวคิดการศึกษาคุณภาพชีวิตสมรส
3. แนวคิดการศึกษาความพึงพอใจในชีวิตสมรส
4. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ความหมายและหน้าที่ของครอบครัว

1. ความหมายของครอบครัว

ครอบครัวเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ร่วมกัน โดยมีความรู้สึกรักผูกพันทั้งทางกฎหมาย และทางจิตใจ เป็นหน่วยย่อยที่สำคัญที่สุดในสังคม มีผู้ให้ความหมายของคำว่าครอบครัวมากมายหลายประการ เช่น

ชาย โปธิลิตา (2537 : 5) กล่าวว่าครอบครัวหมายถึงกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดหรือโดยการแต่งงาน

โสภา ชปีลมันท์ (2524 : 7) กล่าวในแง่กฎหมายว่า ครอบครัว หมายถึง ชายหญิงจดทะเบียนสมรสกัน มีบุตร คนเหล่านี้เป็นครอบครัวเดียวกันตามกฎหมายบุตรมีสิทธิได้รับมรดกจากบิดา มารดา ถ้าไม่มีบุตร ผู้สืบสายโลหิตขึ้นไป หรือลงมาโดยตรง หรือที่จดทะเบียนเป็นบุตรบุญธรรม ก็นับว่าเป็นครอบครัวเดียวกันตามกฎหมาย

คณะอนุกรรมการด้านครอบครัว คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (2537) กล่าวว่า ครอบครัว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกันทางอารมณ์ และจิตใจ มีการดำเนินชีวิตร่วมกัน รวมทั้งพึ่งพิงกันทางสังคมและเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กัน ทางกฎหมายและทางสายโลหิต

เมื่อพิจารณาแนวคิดและความหมายของครอบครัวต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า ครอบครัวมีความหมายเป็นสองนัยยะ คือครอบครัวในแง่กฎหมาย คือการมีความผูกพันกันโดยการจดทะเบียนสมรส และครอบครัวในแง่ของความผูกพัน โดยการที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์หรือผูกพันกันทั้งทางอารมณ์และจิตใจ และสมาชิกมีบทบาทหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อกัน ในการศึกษาเรื่องนี้จึงกำหนดให้ศึกษาครอบครัวที่บุคคลสองคนมาอยู่ร่วมกัน ทั้งโดยการสมรสซึ่งมีการจดทะเบียนสมรส และการมาอยู่ด้วยกันโดยไม่ได้อาศัยจดทะเบียนสมรส หรือไม่ได้แต่งงาน

2. หน้าที่ของครอบครัว

บุญถือ วันทายนต์ (2520 : 44) กล่าวถึงหน้าที่ทางจิตวิทยาของครอบครัว ที่สำคัญที่สุด คือการให้ความรักความอบอุ่นและความมั่นคงหรือเสถียรภาพทางใจแก่สมาชิกทุกคน หน้าที่นี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่มีต่อกันและกันระหว่างสมาชิก เพราะครอบครัวมีอิทธิพลที่ก่อให้เกิดความรัก ความอบอุ่นและความมั่นคงทางใจต่อกันและกัน

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (2537 : 45) กล่าวถึงหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งในหลายประการของครอบครัว ได้แก่ การสร้างข้อผูกพันด้านจิตใจ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งถือเป็นรากฐานของชีวิตครอบครัว คู่สมรสที่มีความผูกพันกันมากมักพร้อมที่จะหันหน้ามาพึ่งพาปรึกษาหารือกัน หรือช่วยกันประคับประคองชีวิตสมรสให้อบอุ่นไปด้วยดีตลอดเวลาที่อยู่ร่วมกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หน้าที่ของครอบครัวซึ่งนอกจากจะทำหน้าที่ให้กำเนิดสมาชิกใหม่ อบรมเลี้ยงดูลูก ปลูกฝังนิสัยที่ดีงาม รวมทั้งทำหน้าที่ทางเศรษฐกิจ ฯลฯ (โสภา ชปิลมันท์ และคณะ, 2534 : 24-25) แล้ว หน้าที่ที่สำคัญที่สุดคือการสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในครอบครัวทั้งระหว่างสามีภรรยา และพ่อแม่ลูก ซึ่งจะมีผลไปถึงความมั่นคงในครอบครัว ความเป็นปึกแผ่น อันจะนำไปสู่ การที่สมาชิกในสังคมจะมีความมั่นคงทางจิตใจและมีความสุขด้วย

2.2 แนวคิดการศึกษาคุณภาพชีวิตสมรส

1. ความหมายของชีวิตสมรส

การสมรส หมายถึง การแต่งงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดครอบครัว ซึ่งตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า “สมรส” หมายถึง การแต่งงาน และ “การแต่งงาน” หมายถึง การทำพิธีให้ชายหญิงอยู่กินเป็นสามีภรรยาตามประเพณี

ดังนั้นในการที่ชายหญิงตกลงใจที่จะใช้ชีวิตด้วยกัน และปรารถนาจะเป็นคู่ครองซึ่งกันและกัน เมื่อสมรสกันแล้วก็จะทำให้เกิดกลุ่มสังคมขนาดเล็กที่เรียกว่า “ครอบครัว” ซึ่งเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดของสังคม เพราะต้องทำหน้าที่ที่สำคัญในการสร้างความมั่นคงของชีวิตและจิตใจให้แก่สมาชิกของสังคมทุกคน ครอบครัวที่มีคุณภาพจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะมีผลต่อคุณภาพของคนในสังคมต่อสังคมเองด้วย

ดังนั้น กล่าวโดยสรุป ชีวิตสมรส หมายถึง การที่บุคคลสองคน มาใช้ชีวิตอยู่กินร่วมกัน ทั้งที่จดทะเบียนสมรส และไม่ได้จดทะเบียนสมรส แต่งงานอยู่กินกันตามประเพณี เพื่อสร้างครอบครัวให้แก่สังคม

2. ความหมายของคุณภาพชีวิตสมรส

จากแนวคิดที่นักวิจัยหลายคนใช้ในการศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส รวมไปถึงจนถึงข้อเขียน บทความ หรือบทสรุปเกี่ยวกับความสำเร็จในชีวิตสมรส ผู้วิจัยไม่พบว่ามีความหมายของคำว่าคุณภาพชีวิตสมรสเป็นความหมายเฉพาะมีเพียง เลวิส และสเปเนียร์ (Lewis และ Spanier , ไม่มีแหล่งอ้าง, อ้างถึงใน อุบลรัตน์ พิชญ์ชยะนนท์ : 5) กล่าวว่าคุณภาพชีวิตสมรสเป็นตัวแปรที่สำคัญของความมั่นคงในชีวิตสมรส อันหมายถึงการมีชีวิตสมรสที่ดำเนินไปตลอดรอดฝั่ง และจะสิ้นสุดลงเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต

อย่างไรก็ตามประเด็นของคุณภาพชีวิต (Quality of life) ก็เป็นที่สนใจของนักวิจัยมากมาย แต่ละคนมีความคิดเห็นและสนใจศึกษาคุณภาพชีวิตแต่ละด้านแตกต่างกัน การประเมินระดับคุณภาพชีวิตแตกต่างกันต่างเกณฑ์และการให้คุณค่าที่ประเมิน จึงเป็นการยากที่จะให้ความหมาย และเนื่องจากสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตหรือการดำรงชีวิตที่ดีนั้น ควรมาจากทั้งปัจจัยภายนอกและภายในร่างกาย ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความรู้สึกและอารมณ์ ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพทางกายภาพรอบตัว เช่น ทรัพย์สมบัติที่ให้ความสะดวกสบาย การทำงาน สุขภาพและความปลอดภัย การมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม และการได้แสดงออกในทางสร้างสรรค์ นักวิชาการหลายคนได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้หลายแนวคิดดังนี้

นิพนธ์ คันธเสวี (2526 : 85 อ้างใน ปริชญ์ ปราชญานุพร ในอนุชาติ พวงสำลี (บก), 2539 : 152) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตที่ดี มีความสุขทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สारรวม อารมณ์ ตามควรแก่อัตภาพ และสภาวะ

องค์การยูเนสโก (UNESCO , 1993 อ้างใน สุภางค์ จันทวานิช, ในอนุชาติ พวงสำลี : 59) ให้นิยามว่า คุณภาพชีวิต คือ ระดับความพึงพอใจในความต้องการส่วนหนึ่งของมนุษย์

เอมอร์ มณีวัฒนา (2538) สรุปว่า คุณภาพชีวิต เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ชีวิตต้องการ ระดับคุณภาพชีวิตของคนจึงน่าจะขึ้นอยู่กับความพอในความต้องการที่ได้รับนั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปว่า คุณภาพชีวิตสมรส หมายถึง ความสุข ความพึงพอใจที่บุคคลได้รับ ซึ่งเมื่อทำการศึกษาคุณภาพชีวิตเจาะจงที่ชีวิตสมรส ได้มีผู้ให้ความหมาย ของคุณภาพชีวิตสมรสต่าง ๆ กัน เช่น

เลวิส และ สเปนเนียร์ (Lewis and Spanier, 1979 อ้างในอุบลรัตน์ พิชญ์ชยชนนท์, เฟื่องอ้าง) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตสมรสมีความหมายครอบคลุมองค์ประกอบหลายอย่างที่แสดงคุณค่า แสดงประเพณีความสัมพันธ์ของการสมรส โดยประเพณีในลักษณะที่เป็นความต่อเนื่องของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส คุณภาพสมรสที่ดีเกี่ยวข้องกับการปรับตัวที่ดี การสื่อสารระหว่างคู่สมรสที่ดี มีความสุขในชีวิตสมรส มีความพึงพอใจซึ่งกันและกัน มีความขัดแย้งต่ำ มีการประสานกันระหว่างคู่สมรสเป็นอย่างดี

ซึ่งตัวแปรปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ในส่วนของนักวิชาการไทย โสภา ขปิลมันท์ (2534 : 24-25) สรุปคุณสมบัติของครอบครัวที่มีคุณภาพ 6 ประการ ได้แก่

1. การชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว เป็นสิ่งที่กระทำได้ง่ายที่สุด แต่หลายคนมักจะมองข้ามไปได้ง่าย ๆ ความพึงพอใจ ชื่นชม และเห็นคุณค่าของกันและกันในครอบครัว ควรจะได้มีการแสดงออกอย่างชัดเจนเช่น พ่อเห็นคุณค่าของแม่และของลูก แสดงความชื่นชมพอใจในตัวแม่และลูก เมื่อคนในครอบครัวแสดงความรู้สึก แสดงการกระทำที่พึงพอใจในคนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมครอบครัวด้วยกัน คุณสมบัติประการนี้จึงเปรียบเสมือนพื้นฐานของความอบอุ่นและความมั่นคง ในครอบครัวและยังเป็นการหล่อหลอมสมาชิกของสังคมให้มีทัศนคติของสังคมส่วนรวมในแง่ที่ดีด้วย

2. การมีเวลาอยู่ร่วมกัน ครอบครัวที่มีคุณภาพนั้นคือการที่ทุกคนในครอบครัวได้ร่วมทำกิจกรรมหลายอย่างร่วมกัน และเป็นกิจกรรมที่ทุกคนพอใจจะทำร่วมกันและเป็นกิจกรรมที่ทุกคนพอใจจะทำร่วมกันมิใช่เพราะการบังคับหรือโดยบังเอิญ กิจกรรมที่พบ เช่น การรับประทานอาหารโดยพร้อมหน้ากัน การสนุกสนานรื่นเริงร่วมกัน และการทำงานร่วมกัน ฯลฯ

3. การมีพันธะต่อความสุขและสวัสดิภาพของครอบครัวร่วมกัน คือคนในครอบครัวรู้สึกเป็นพันธะที่ต้องส่งเสริมให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้มีความสุขและสวัสดิภาพที่ดีเป็นการห่วงใยกันและกันอย่างแท้จริง ชีวิตในปัจจุบันเรามากไม่ค่อยมีเวลาว่างทุกคน่วนวายนกับการทำงานแต่คนในครอบครัวควรที่จะเล่าให้คนทั้งครอบครัวฟังว่ากิจกรรมที่่วนวายของแต่ละคนมี

อะไรบ้างและเป็นอย่างไรบ้างด้วยวิธีนี้แสดงให้เห็นว่าโดยแท้จริงแล้ว เวลาไม่ได้เป็นอุปสรรคของการห่วงใยสวัสดิภาพของกันและกันในครอบครัว

4. การติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นอย่างดี ครอบครัวที่มีคุณภาพจะมีการติดต่อสื่อสารที่ดีมาก ครอบครัวทั่ว ๆ ไปมักมีปัญหาคือไม่มีเวลาพูดคุยกัน บางครอบครัวพอรู้เรื่องราวของลูกคนโต โดยผ่านบุคคลที่ 3 หรือบุคคลภายนอกครอบครัวด้วยซ้ำ แต่สำหรับครอบครัวที่มีคุณภาพจะติดต่อกันโดยตรงมีเวลาสำหรับการพูดคุยกันเสมอ ประการสำคัญที่พบคือสมาชิกในครอบครัวมักเป็นผู้ฟังที่ดี และมีความไว้วางใจต่อกัน และเรื่องที่จะละเว้นการกล่าวถึงไม่ได้ก็คือ ครอบครัวทุกครอบครัวย่อมมีเรื่องขัดแย้งทะเลาะกัน ครอบครัวมีคุณภาพก็เช่นกัน แต่สำหรับครอบครัวเหล่านี้คนในครอบครัวจะนำความขัดแย้งออกมาพูดคุยกัน ไม่ปกปิด ไม่เก็บไว้ในใจ แต่พยายามที่จะร่วมรับรู้ความรู้สึกของกันและกัน และพยายามหาทางเลือก ทางแก้ไขที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน เราอาจเรียกวิธีการนี้ว่า ใช้ความขัดแย้งไปในทางสร้างสรรค์ก็ว่าได้

5. การมีศรัทธาต่อศาสนาอย่างแรงกล้า ครอบครัวที่มีคุณภาพไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดคนในครอบครัวจะมีความศรัทธาต่อศาสนานั้น ในระดับสูง มักจะมีกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกัน การที่คนในครอบครัวมีศรัทธาต่อศาสนานี้ทำให้มีสติ มีความอดทนต่อกัน มีการให้อภัยต่อผู้อื่นสูง ระวังความโกรธได้เร็ว และรู้จักที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมด้วย

6. การมีสมรรถนะจัดการกับวิกฤตการณ์ในครอบครัว ได้อย่างดี คุณสมบัตินี้เป็นการสกัดกั้นและป้องกันปัญหาสังคม ได้อย่างดี กล่าวคือครอบครัวที่มีคุณภาพมักจะมีวิธีการที่ดีในการแก้ไขปัญหา หรือกู้สถานการณ์ที่วิกฤติให้กลับคืนสู่สภาพที่ดีเช่นเดิม ได้ดี คนในครอบครัวจะมีความมั่นใจและไว้วางใจต่อกันและร่วมกันคลี่คลายปัญหาได้ในที่สุด

กิตติ (ในวารสารสังคมพัฒนา 2540 : 4-28) ได้รวบรวมความสำเร็จของการอยู่ร่วมกันระหว่างคู่สมรสพบว่ามีปัจจัยหลายด้าน ได้แก่

1. การสื่อสาร ครอบครัวที่มีความสุขจะมีการสื่อสารกันรู้เรื่อง พูดคุยกันแบบเปิดเผย มีการรับฟังกัน มีความเข้าใจตรงกันในสิ่งที่พูด คำนึงถึงความรู้สึกของกันและกัน
2. รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน คู่สมรสและครอบครัวควรรู้จักบทบาทของตน และดำเนินบทบาทของตน ไปตามทีควรจะเป็น ครอบครัวใดที่มีการแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ ก็จะมีปัญหาขัดแย้งน้อยมาก มีการวิจัยเรื่องทั้งในและต่างประเทศที่พบว่า ครอบครัวที่มีปัญหาเนื่องมาจากการก้าวก่าบทบาทหน้าที่ของกัน และละเลยหน้าที่ที่ควรทำต่อครอบครัว

3. ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ครอบครัวที่มีสมาชิกสนใจเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน จะเป็นครอบครัวที่อบอุ่น เพราะแต่ละคนจะรู้ถึงธรรมชาติ และความต้องการของแต่ละคนได้ดีเช่น สามี ภรรยา เมื่อสนใจซึ่งกันและกันก็จะรู้ว่าเมื่อไรอีกฝ่ายเหนื่อย ไม่สบายหรือมีปัญหา ครอบครัวที่มีปัญหามักจะขาดสิ่งเหล่านี้ บางครั้งแม้จะรู้ถึงปัญหาความต้องการต่าง ๆ ของสมาชิกใน ครอบครัว ก็ไม่สนใจที่จะสนองตอบ จึงทำให้สมาชิกในครอบครัวไม่มีความสุขอย่างที่ควรจะเป็น

4. ความสัมพันธ์ทางเพศเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในชีวิตสมรส ความสัมพันธ์ทางเพศ เป็นเครื่องเสริมให้ความสัมพันธ์ในชีวิตของคู่สมรสแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นชีวิตสมรสของหลายคู่ ต้องประสบความล้มเหลวเพราะไม่มีเวลาให้แก่กันในเรื่องเพศ

5. ความขัดแย้งเป็นสิ่งธรรมดาในทุกครอบครัว สามีและภรรยาต่างก็มาจากสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน จึงเป็นไปได้ที่จะเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเสมอไปในทุกเรื่อง โดยปกติความขัดแย้งสามารถแยกออกได้เป็น 2 อย่าง คือความขัดแย้งส่วนตัวและความขัดแย้งทางสังคม ความขัดแย้งส่วนตัวเนื่องมาจากบุคลิกภาพที่ต่างกันของทั้งสามี และภรรยา เช่นทัศนคติเรื่องเพศต่างกัน ค่านิยมความขัดแย้งส่วนตัวนี้จะสามารถแก้ไขได้ไม่ยากนักถ้าต่างฝ่ายต่างโอนอ่อนเข้าหากัน ส่วนความขัดแย้งทางสังคม สิ่งแวดล้อมในสังคมมีผลกระทบต่อชีวิตคนในครอบครัว เช่น เศรษฐกิจที่ฝืดเคือง มีคำโบราณเคยกล่าวไว้ว่า “เมื่อความยากจนเข้ามาทางประตูความรักก็โยยบินออกทางหน้าต่าง” เศรษฐกิจเป็นต้นเหตุของการแตกแยกในครอบครัวจำนวนมาก แม้จะไม่ใช่อสาเหตุที่สำคัญทีเดียว แต่หลายครั้งความเป็นอยู่ที่แร้นแค้นในครอบครัว ทำให้ผู้เป็นสามี ภรรยา ต้องทำงานหนักเพิ่มขึ้น เหนื่อยเพิ่มขึ้น ก็ทะเลาะกันง่ายขึ้น ลูกๆ อาจทำสิ่งผิดกฎหมาย เพื่อจะได้มีเงินมาใช้สอย การป้องกันการขัดแย้งให้มีผลกระทบน้อยที่สุด คือ มีความรัก ความเข้าใจเป็นพื้นฐานการระงับปัญหาด้วยการพูดจาสื่อสารกัน ก็จะทำให้ครอบครัวผ่านพ้นวิกฤตไปได้

6. มีศาสนาเป็นพื้นฐาน ครอบครัวที่มีความศรัทธาในศาสนา มักจะมีข้อขัดแย้งในครอบครัวน้อยกว่าครอบครัวที่ไม่มีศาสนาเป็นพื้นฐาน ศาสนาจะช่วยให้ใจเย็น อดทน อดกลั้น และไม่วุ่นวาย ซึ่งจะสามารถมีเวลาค่อย ๆ หาหนทางแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้

7. มีเวลาให้กัน หลายครอบครัวมุ่งแต่ทำงาน สามีภรรยาบางคู่มีเวลาให้แก่กันอื่นนอกบ้าน แต่ไม่มีเวลาให้กับสมาชิกในบ้าน การมีเวลาให้กันเป็นสิ่งที่จำเป็นเพราะจะทำให้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสามารถระงับความสัมพันธ์ระหว่างกันในครอบครัวได้ดีแน่นแฟ้นอีกด้วย

8. มองเห็นคุณค่า ครอบครัวที่มีการเห็นคุณค่าของกันและกัน และยกย่องให้เกียรติกันครอบครัวนั้นจะอบอุ่นและมั่นคง และยังช่วยให้สมาชิกในครอบครัวนั้น ๆ เป็นคนที่รู้จักยกย่องให้เกียรติแก่กันอื่น ๆ ในสังคมรอบข้างที่ไปใช้ชีวิตอยู่ภายนอกครอบครัวอีกด้วย

9. การมองกันในแง่ดี จะก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อกัน และจะถ่ายทอดความรู้สึกที่ดีไปยังสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว

เกษม ดันติพลาชีวะ (ในอนุกรรมการด้านครอบครัว, มปป. : 213-215) กล่าวถึงปัจจัยพื้นฐานของการเสริมสร้างชีวิตครอบครัวที่ดีไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. รักอย่างมีเหตุผล

ครอบครัวควรเริ่มต้นจากรากฐานของความรัก ซึ่งความรักที่วันนี้ต้องมาจากเหตุผล มิใช่ความหลงใหล ซึ่งเป็นสิ่งไม่จริงยั่งยืนและอาจเปลี่ยนแปลงได้ง่าย คนที่จะมีความรักอย่างมีเหตุผลได้นั้น ต้องมีวุฒิภาวะพอสมควร นอกจากนั้นยังควรมีอายุอยู่ในวัยที่สามารถเข้าใจเหตุผลว่าทำไมต้องมีครอบครัว และเมื่อมีครอบครัวแล้วต้องทำหน้าที่อะไรบ้าง

2. ไม่แอบอิงผลประโยชน์

การแต่งงานที่หวังประโยชน์จากกันเป็นหลัก เช่น ฐานะการเงิน ความมีชื่อเสียง ตำแหน่ง ฯลฯ เป็นการอยู่ร่วมกันแบบมีเงื่อนไข ไม่สามารถหาความจริงใจได้ และจะไม่ประสบความสำเร็จในครอบครัว

3. มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน

ความเข้าใจเกิดขึ้นได้ด้วยความสนใจ และใส่ใจความรู้สึกของคนอื่น และมีการรับฟังสมาชิกในครอบครัวต้องสามารถแสดงความรู้สึกได้อย่างเปิดเผย ไม่ต้องปิดบังกัน และพร้อมที่จะช่วยเหลือกัน เพื่อลดปัญหาข้อข้องใจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การที่คนเราเข้าใจกันและกันจะลดปัญหาข้อขัดแย้ง ทั้งที่ควรและไม่ควรมีได้เกือบสมบูรณ์

4. เห็นประโยชน์ของครอบครัวมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

สมาชิกของครอบครัวต้องมีความเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัวพร้อมที่จะเป็น “ผู้ให้” มากกว่า “ผู้รับ” คนที่แต่งงานแล้ว แต่ยังชอบเที่ยวเตร่หาความสุขใส่ตัวตามลำพัง ถือได้ว่าขาดคุณลักษณะที่จะนำครอบครัวให้มีความสุขได้ เป็นการกระทำที่เห็นแก่ตัว ถ้าต้องการให้ครอบครัวมีความสุข บางครั้งต้องลดละสิ่งที่เป็นส่วนตัวลง

5. มีการส่งเสริมซึ่งกันและกัน

สมาชิกของครอบครัวต้องส่งเสริมสนับสนุน และยินดีในความสำเร็จของคนในครอบครัวทุกคน ไม่อิจฉาริษยาหรือชิงดีชิงเด่นกัน โดยถือว่าความสำเร็จของเขาก็เหมือนความสำเร็จของเราด้วย

6. มีความซื่อสัตย์ต่อกัน

สมาชิกของครอบครัวต้องประพฤติตนให้เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจ ไม่โกหกหลบตะแคงหน้าไว้หลังหลอก เป็นตัวอย่างที่ดีของลูกหลาน สร้างคุณธรรมให้ครอบครัวและสังคม

7. ให้เกียรติและไว้วางใจกัน

สมาชิกของครอบครัวต้องยกย่องให้เกียรติกันอย่างสม่ำเสมอ ไม่ก้าวก่ายหน้าที่ การงานและเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน การติดตามตรวจสอบกันอยู่เป็นประจำ เป็นการไม่ให้เกียรติ และแสดงถึงสัมพันธ์ภาพในครอบครัวที่ไม่ดี เมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้นไม่ควรถกเถียงกันต่อหน้าผู้อื่น แม้แต่ลูกตนเอง ต้องอดทนและควรกล่าวถึงกันแต่ในแง่ที่ดี

8. ให้ความเคารพนอบนอบบุพการีของกันและกัน

การปฏิบัติต่อญาติของสามีหรือภรรยาเสมือนหนึ่งญาติของตนเองช่วยให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกันมากขึ้น ความขัดแย้งร้ายฉานในครอบครัว อาจเกิดขึ้นได้ง่าย หากไม่ยอมรับในเรื่องครอบครัวเดิมของกันและกัน

9. แสวงหาความสอดคล้องกันให้มาก

คนแต่ละคนอาจมีภูมิหลังแตกต่างกัน แต่เมื่อแต่งงานกันแล้วก็ควรหาจุดร่วม ที่มีความสอดคล้อง คล้อยตามกันให้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม ความเชื่อ ความคิดเห็นทางการเมือง ศาสนา วัฒนธรรม รสนิยม งานอดิเรก ฯลฯ ถ้าหากสามารถปรับเข้าหากันได้ตั้งแต่แรกแล้ว จะทำให้ชีวิตครอบครัวราบรื่น ลดความขัดแย้งลง

10. สร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว

การสร้างครอบครัวต้องคำนึงถึงความมั่นคงและเสถียรภาพของครอบครัว โดยหวังผลระยะยาว อย่าคิดแบบนักลงทุนฉาบฉวย ที่หวังทำกำไรระยะสั้นเท่านั้น เพราะชีวิตคนนั้นยาวไกล ต้องใช้ความสุขุมรอบคอบ หากกระบวนการของครอบครัวขาดความมั่นคง ความเสื่อมถอยต่าง ๆ ในครอบครัวจะเกิดขึ้น กลายเป็นความผิดหวัง ต่างจึงควรค่อยคิด ค่อยไป กิจให้ยาวไกล เพื่อชีวิตครอบครัวและตนเอง

นอกจากนั้น โสภา ซิปมันท์ (2524: 35-36) ได้กล่าวถึง ชีวิตสมรสที่ประสบความสำเร็จว่ามีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. มีชีวิตสมรสที่ยั่งยืน สมดังคำอวยพรของไทยที่ว่า “ให้อยู่ด้วยกันจนแก่ จนเฉา ถึงไม้เท้ายอดทอง กระบองยอดเพชร” แม้ว่าคู่สมรสจะผ่านเหตุการณ์เลวร้ายบางอย่าง เช่น ความยากจนแสนสาหัส การทะเลาะเบาะแว้ง แต่ถ้าไม่ถึงขั้นที่ทำให้การสมรสแตกหัก สามี ภรรยาแยกกันอยู่หรือหย่าร้างกัน ก็นับได้ว่าเป็นการสมรสที่ยั่งยืน

2. มีชีวิตสมรสที่ผาสุก ทั้งสามีภรรยาจะต้องยอมรับว่า ตนมีความสุขและความรู้สึกว่าคุณสมรสมีความสุข และเมื่อถามความรู้สึกของสมาชิกคนอื่นในครอบครัวตลอดจนคนนอกครอบครัวก็ต้องเห็นพ้องต้องกันว่าคุณสมรสมีความสุข

3. มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสของตน คู่สมรสที่มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสของตน มักเข้ากันได้ดีและมีความสุข เขาจะต้องรับเมื่อมีผู้ถามคำถาม เช่น “สมมติว่าคุณกลับเป็นโสดใหม่ได้ คุณจะเลือกแต่งงานกับคู่สมรสคนปัจจุบันของคุณไหม” อย่งไรก็ดี ชีวิตสมรสของคุณที่ตอบรับคำถามข้างต้น ไม่จำเป็นต้องปราศจากความขัดแย้งใดใด เขาอาจมีความแตกต่างหรือขัดแย้งกันบ้างต่อสิ่งที่พอใจมีมากกว่าที่ไม่พอใจ และหรือ สิ่งที่ไม่พอใจกันและกันนั้น ไม่สำคัญจนคู่สมรสมองข้ามเสียได้

จะเห็นว่าการกล่าวถึงคุณภาพชีวิตสมรสของผู้ที่ศึกษางานวิชาการด้านครอบครัว มีทั้งที่กล่าวถึงคุณภาพชีวิตสมรสโดยตรง และ โดยการอธิบายผ่านทางความสำเร็จของชีวิตสมรส ซึ่งโดยสรุปแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปว่า คุณภาพชีวิตสมรส หมายถึง องค์ประกอบที่มีผลทำให้ชีวิตสมรสมีความสุขมี สามด้านคือ ความสมานฉันท์ทางบทบาท การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต

3. องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตสมรส

คุณภาพชีวิตสมรสมีองค์ประกอบที่ซับซ้อนหลายด้าน ทั้งด้านตัวบุคคล คือ คู่สมรส ซึ่งแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันตามสภาพครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูมาแต่ดั้งเดิม รวมทั้งค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมที่ติดตัวมาก่อนการสมรส เมื่อมาอยู่ร่วมกัน ก็มีองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านการงานและสังคม ด้านการปรับตัว รวมไปถึงการอบรมเลี้ยงดูบุตรของตนเอง ฯลฯ จากองค์ประกอบหรือมิติต่างๆ ของชีวิตครอบครัว ทำให้การสร้างคุณภาพชีวิตครอบครัวมีความซับซ้อน มองได้หลายแง่มุม ซึ่งนักวิชาการด้านครอบครัวหลายคนได้เสนอแนวทางการศึกษาองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตสมรสหลายแนว ดังนี้

3.1 เลวิส และ สเปนเนียร์ Lewis and Spanier (269 อ้างใน สุภาวดี เชาเกียรติ, 2535 : 13-14) กำหนดกรอบทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งมีองค์ประกอบที่เป็นปัจจัย 2 ด้านหลัก คือ ปัจจัยที่เป็นตัวแปรก่อนสมรส และ ปัจจัยที่เป็นตัวแปรระหว่างสมรส

(1) ตัวแปรก่อนสมรส ได้แก่ คุณลักษณะของหญิงชาย ความพร้อม ความคุ้นเคย และการสนับสนุนทางสังคม โดยกำหนดรายละเอียด ดังนี้

(1.1) ความคล้ายคลึงกันก่อนสมรสทั้งทางเชื้อชาติ ศาสนา การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ฯลฯ

(1.2) ความพร้อมในด้านต่าง ๆ ก่อนสมรส เช่น ด้านเศรษฐกิจ วิทยุ ภูมิภาวะ สุขภาพ (โศภา ซิปมันท์ : 22-23)

(1.3) การทำความคุ้นเคยซึ่งกันและกัน การเรียนรู้อุปนิสัยใจคอ บุคลิกภาพและพฤติกรรมที่เป็นจุดอ่อนแอและจุดแข็งของกลุ่มสมรสในอนาคต

(1.4) การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลรอบข้าง ทั้งความเห็นด้วย การเปิดโอกาสให้ได้รู้จักมักคุ้น รวมไปถึงการช่วยเหลือในการเริ่มต้นชีวิตสมรสด้านอื่น ๆ

(2) ตัวแปรระหว่างสมรส ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 2 ชนิด คือ ความพอเพียง ทางด้านเศรษฐกิจ

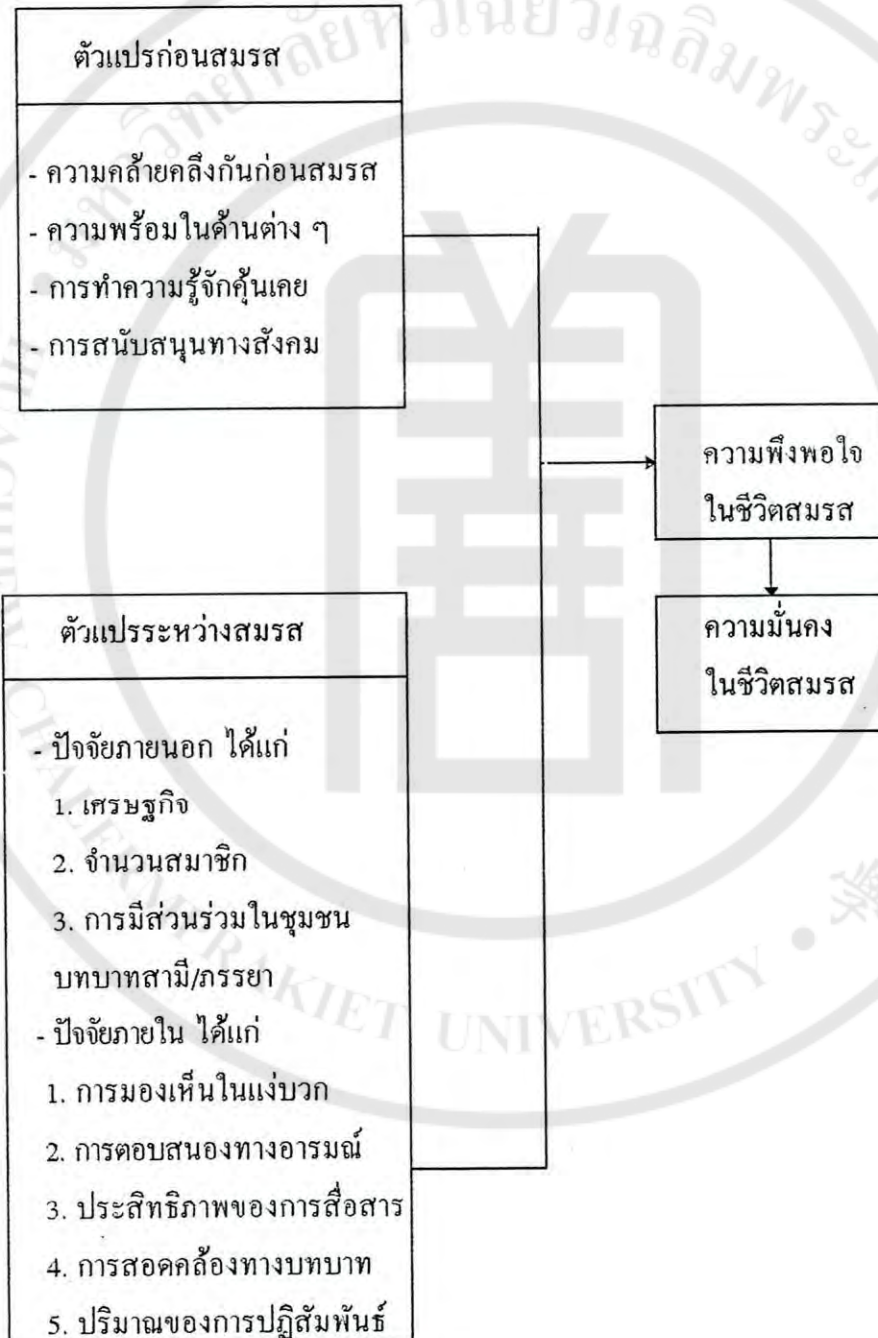
(2.1) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความพอเพียงทางด้านเศรษฐกิจ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การมีส่วนร่วมในชุมชน การทำงานนอกบ้านของภรรยา (การยอมรับ / ความพอใจ) ฯลฯ

(2.2) ปัจจัยภายในจิตใจ ได้แก่ การมองเห็นในแง่บวกของกลุ่มสมรส การตอบสนองทางอารมณ์ ประสิทธิภาพของการสื่อสาร ความสอดคล้องทางบทบาทและปริมาณของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

ตัวแปรทั้ง 2 ด้านดังกล่าวจะมีผลกระทบหรือมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส (ดูแผนภูมิ ที่ 2.1)

แผนภูมิที่ 2.1

ตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรสของ Lewis and Spanier

ที่มา : คัดแปลงจากตัวแบบของสุภาวดี เดชาเกรียงศักดิ์ (2535 : 14)

3.2 บุร์ (Burr, 1970 : 29-37 อ้างใน สุภาวดี เดชาเกรียงศักดิ์, 2535 : 8-9) ได้รวบรวมปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส โดยกำหนดปัจจัยสำคัญ ๆ ไว้ในตัวแบบ ได้แก่

(1) ความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังทางบทบาท (Role expectation) และพฤติกรรมทางบทบาท (Role behavior)

(2) ความสมานฉันท์เกี่ยวกับความคาดหวังทางบทบาท

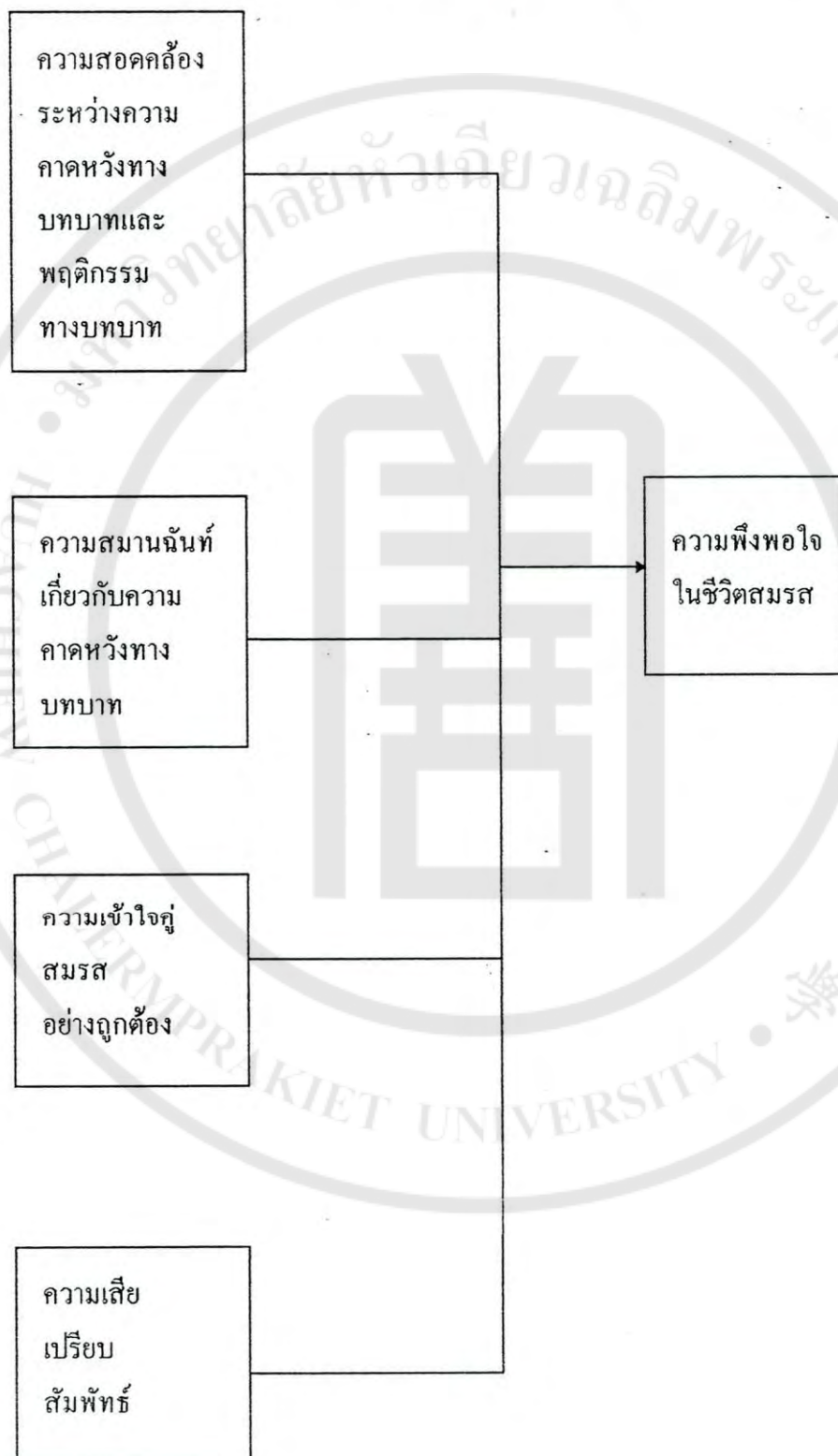
(3) ความเข้าใจคู่สมรสอย่างถูกต้อง

(4) ความเสียเปรียบสัมพันธ์

ตัวแบบการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของ Burr ปรากฏในแผนภูมิ ที่ 2.2

แผนภูมิที่ 2.2

ตัวแบบการศึกษาความพึงพอใจในชีวิตสมรสของ Burr

3.3 มิลเลอร์ (Miller , 1976 : 643-657 อ้างใน สุภาวดี เศษเกียรติกศักดิ์ : 10-12) ได้สร้างตัวแบบเชิงทฤษฎีความพึงพอใจในชีวิตสมรสเพื่อศึกษาคู่สมรสที่อยู่ในเมืองและชนเมือง Minneapolis พบตัวแปรที่เป็นปัจจัยให้คู่สมรสมีความพึงพอใจต่อชีวิตสมรส ได้แก่

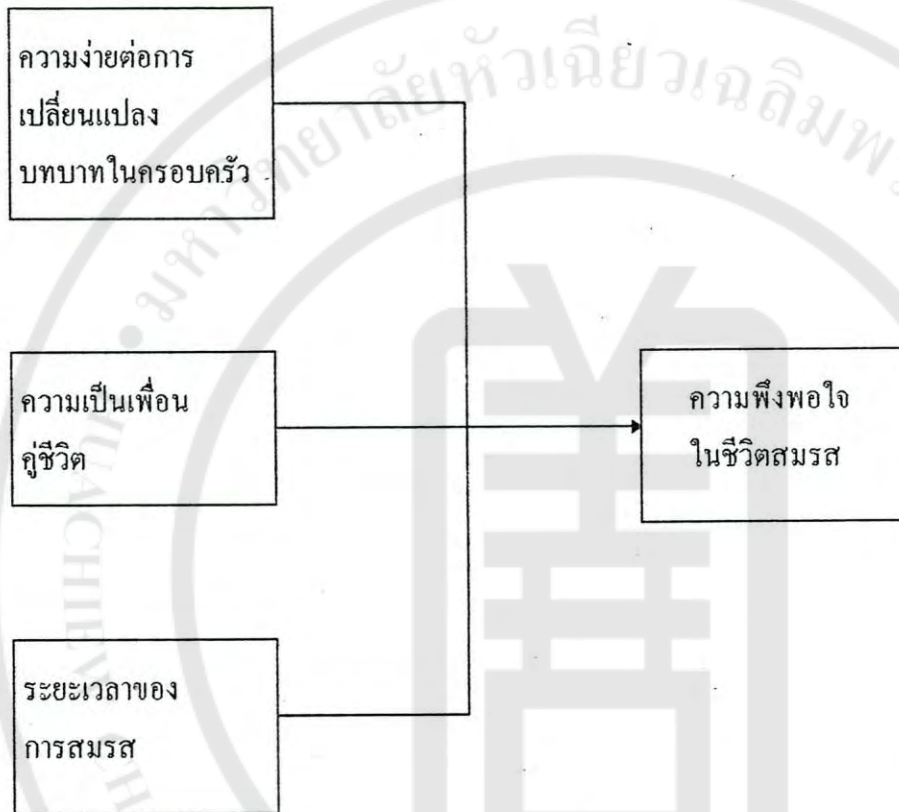
- (1) ความง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทในครอบครัว (Ease of Familia role transition)
- (2) ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต (Companionship)
- (3) ระยะเวลาของการสมรส (Length of marriage)

ผลการวิจัยปรากฏในแผนภูมิที่ 2.3

แผนภูมิที่ 2.3

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสตามผลการวิจัยของ Miller

ที่มา : ดัดแปลงจากตัวแบบสมมติฐานความพึงพอใจ

ในชีวิตสมรสของ Miller ในสุภาวดี เดชาเกรียงศักดิ์ (2535 : 12)

จากตัวแปรต่าง ๆ ที่ Lewis และ Spanier , Burr และ Miller กำหนดว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสที่กล่าวมา ผู้วิจัยขอนำมาสรุปเป็นตัวแปรด้านจิตใจ และสัมพันธ์ภาพ 4 ตัวแปรสำคัญ ได้แก่ ความสมานฉันท์ทางบทบาท ประสิทธิภาพของการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต และความเสียเปรียบสัมพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยขอตัดตัวแปรความเสียเปรียบสัมพันธ์ เพราะความเสียเปรียบสัมพันธ์เป็นการเปรียบเทียบชีวิตสมรสของตนเองกับของบุคคลอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยจึงคัดเลือกที่จะศึกษาตัวแปรเพียง 3 ด้าน คือ ความสมานฉันท์ทางบทบาท ประสิทธิภาพของการสื่อสารระหว่างคู่สมรส และความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความสมานฉันท์ทางบทบาท (Role Consensus)

ความสมานฉันท์เป็นลักษณะการผสมผสานหน่วยที่แยกกันอยู่ให้รวมเข้าเป็นหนึ่งเดียวกัน (บุญประคอง ภาณุรัตน์ , อ้างแล้ว : 13)

ความสมานฉันท์ทางบทบาท หมายถึง ระดับความสอดคล้องเกี่ยวกับ ความเชื่อหรือความปรารถนาของปัจเจกชนสองคน ที่มีเกี่ยวกับพฤติกรรมว่า พฤติกรรมใดควรทำหรือไม่ควรทำในบทบาทหนึ่งโดยเฉพาะ (Burr, 1976 : 307 อ้างใน จันทร์เพ็ญ คุปต์กาญจนากุล, 2526 : 32)

Farber (1957 , อ้างใน บุญประคอง เพ็งอ้าง) ได้เสนอการผสมผสานในการสมรส โดยเน้นถึงความเห็นพ้องต้องกันในด้านความคิดเห็นของกลุ่มสมรส โดยเน้นที่ความเห็นด้วยกับความสำคัญของเป้าหมายในครอบครัว

อุบลรัตน์ พิชญ์ชยชนนท์ (อ้างแล้ว : 30) กล่าวสรุปไว้ว่า ชายหญิงเมื่อเข้าสู่ชีวิตสมรสแล้ว ต่างฝ่ายจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับความคาดหวังทางบทบาทของกันและกัน หากสามีและภรรยามีความคาดหวังทางบทบาทสอดคล้องกันก็จะทำให้มีความปรองดองเกิดขึ้น และหากสามีภรรยาไม่สามารถทำให้ความคาดหวังในเรื่องบทบาทของแต่ละฝ่ายสอดคล้องกันก็จะเป็นผลให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้น และนำไปสู่ ความไม่พึงพอใจในชีวิตสมรสขึ้นได้ Burr (1971 , อ้างใน อุบลรัตน์ พิชญ์ชยชนนท์ , เพ็งอ้าง) พบว่าความไม่ลงรอยทางบทบาทมีผลกระทบในทางตรงกันข้ามกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส นอกจากนั้นยังมีผู้วิจัยหลายรายพบว่า ความไม่ลงรอยกันทางบทบาทเป็นปัจจัยทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในชีวิต หรือคู่สมรสที่หย่าร้างกันจะแสดงความไม่ลงรอยในทัศนคติที่มีต่อบทบาทของสามีและภรรยาในชีวิตสมรสมากกว่าคู่สมรสที่ยังคงอยู่ด้วยกัน (Jacobson, 1952 อ้างใน จันทร์เพ็ญ คุปต์กาญจนากุล, อ้างแล้ว : 34)

การวัดความสมานฉันท์ทางบทบาทในการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการวัดความลงรอย หรือการมีความเห็นที่ตรงกันระหว่างคู่สมรสในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น การดูแลบ้าน การทำอาหาร การจัดการเรื่องรายได้ค่าใช้จ่ายของครอบครัว

2. ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต (Companionship)

ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตของสามีภรรยาในสังคมปัจจุบันมีความสำคัญ และจำเป็น มากขึ้นกว่าในอดีต เนื่องจากครอบครัวไทยมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น มีขนาดเล็กลง ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของสามีภรรยาจึงมีความจำเป็นมาก ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตจึงเป็น กระบวนการเสริมสร้างทางด้านความสัมพันธ์ของคู่สมรส (จันทร์เพ็ญ คุปต์กาญจนกุล 2526 : 28)

Blood and Wolfe (1960 : 151 อ้างใน บุญประคอง ภาณุรัตน์, 2531 : 26) ได้ จำแนกความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตเป็น 4 ประเภท คือ

1. ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตในเชิงองค์การ (Organization Companionship) หมายถึง การที่สามีและภรรยามีส่วนร่วมในองค์การประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือทราบประเภทในสังคม ร่วมกัน
2. ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตในการให้ข่าวสาร (Informative Companionship) เป็นการ สื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ที่ต่างฝ่ายต่างได้รับรู้มา ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความรู้สึกละเอียดถี่ถ้วน ร่วมส่วนร่วมในการเป็นเพื่อนคู่ชีวิตต่อกัน
3. ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับเพื่อนร่วมงานของทั้งสองฝ่าย (Colleague Companionship) คือ การที่ต่างฝ่ายต่างรู้จักเพื่อนร่วมงานของอีกฝ่ายหนึ่ง รวมทั้งมีการไปเยี่ยม เยียนเพื่อนของทั้งสองฝ่ายด้วยกัน
4. ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตในเชิงมิตรภาพ (Friendship Companionship) หมายถึง การมีส่วนร่วมในมิตรภาพจากการไปเยี่ยมเยียนเพื่อนฝูงของทั้งสองฝ่ายด้วยกันนั้น ทำให้สามีและ ภรรยามีความสนิทสนมกับเพื่อนร่วมงานทั้งสองฝ่ายเป็นอย่างดีนั่นเอง

ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตของสามีภรรยา ตามลักษณะของความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ประเภทที่ 4 จึง หมายถึง การที่คู่สมรสสร้างความสัมพันธ์ จนกลายเป็นเพื่อนคู่คิดที่มีความเอื้อ ออาทร ความเข้าใจ และมีความผูกพันทางอารมณ์และสังคมต่อกันของคู่สมรส แสดงออกโดยมี การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกันอย่างเข้าใจ มีการพักผ่อนหย่อนใจ

เบอร์เกส และ ล็อก (Burgess and Locke , 19550 : 260 อ้างในสุมิตรา รัฐประสาท , 2537 : 42) กล่าวถึงแบบแผนของกลุ่มสมรสในสังคมเมืองที่มีลักษณะเป็นเพื่อนคู่ชีวิตว่าเป็นการที่กลุ่มสมรสมีการแสดงออกถึงความต้องการของตนเองอย่างเปิดเผย มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เชื่อมความสัมพันธ์โดยอาศัยความรัก ความพอใจ มีสิ่งที่สนใจร่วมกัน พึ่งพาภาวะทางอารมณ์ต่อกัน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกัน

ลิตเติล (Little , 1982 : 19 อ้างในสุมิตรา รัฐประสาท , อ้างแล้ว : 43) กล่าวถึงลักษณะความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน 4 ประการ ของกลุ่มสมรสที่ได้จากการเป็นเพื่อนคู่ชีวิต

1. ความสนใจในการทำกิจกรรมยามว่างร่วมกัน
2. ร่วมรับรู้ในความรู้สึก และความคิดของกันและกัน
3. พึ่งความคิดเห็น และให้กำลังใจกันและกัน
4. มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ทางเพศร่วมกัน

3. ประสิทธิผลของการสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรส (Effective Communication)

การสื่อสาร ผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ปรมะ สตะเวทิน (ในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2531 : 7) ได้ให้ความหมายกว้าง ๆ ไว้ การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่งไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งโดยผ่านสื่อ

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ (ในคณะอนุกรรมการด้านครอบครัว , มปป : 32) ให้ความหมายที่เจาะจงลงว่า การสื่อสารเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนเกิดความเข้าใจกันนำไปสู่การเพิ่มความรัก ความผูกพันที่มีต่อกัน ซึ่งในมุมมองกลับกันการสื่อสารที่ไม่ชัดเจนจะนำไปสู่ความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกัน และความขัดแย้งได้

การสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรส จึงหมายถึง การที่สามีภรรยาได้มีการส่งสารถึงกันในการที่จะทำให้ทั้งสองมีความเข้าใจตรงกัน

ในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เอเมอร์ มณีวัฒนา (2538 : 32) ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญไว้ ได้แก่

1. การมีมโนภาพแห่งตน ความรู้สึกนึกคิดที่ตนมีต่อตนเอง
2. ความสามารถในการเป็นผู้ฟังที่ดี

3. มีทักษะในการแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจน
4. มีความสามารถควบคุมอารมณ์ และแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม
5. มีความตั้งใจที่จะเปิดเผยตนเองต่อผู้อื่นอย่างจริงใจ

การสื่อสารระหว่างคู่สมรสที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล จึงหมายถึง การที่คู่สมรสสื่อสารกันได้ มีความเข้าใจกัน และเข้าใจตนเอง เป็นผู้ฟังที่ดี เปิดเผย กล้าแสดงความคิดเห็นต่อคู่สมรส และสามารถรับฟังความคิดเห็นของคู่สมรสได้ และสามารถควบคุมอารมณ์ได้ด้วย

Navran (1967 อ้างใน สมพงษ์ ธนธัญญา ในศศิพัฒนา ยอดเพชร (บก.), มปป.) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ “แบบแผนของการสื่อสารของคู่สมรส” พบว่าเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคู่สมรสที่มีความสุข และคู่สมรสที่ไม่มีความสุข คู่สมรสที่มีความสุขจะมีพฤติกรรมดังนี้

1. พูดคุยกันมากกว่า
2. แสดงความเข้าใจในคำพูดของคู่สมรสมากกว่า
3. สื่อสารกันในเรื่องกว้างขวางกว่า
4. เปิดการสื่อสารระหว่างกันได้ตลอดเวลา
5. ไวในการรับรู้ความรู้สึกของคู่สมรสมากกว่า
6. มีภาษาที่มีความหมายระหว่างกันเป็นส่วนตัว
7. ใช้ภาษา ท่าทางในการสื่อสารระหว่างกันมากกว่า

คู่สมรสที่ประสบความสำเร็จ และมีความสุขในชีวิตสมรสนั้น มักมีการสื่อสารระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแต่ละฝ่ายสามารถเปิดเผยความรู้สึกนึกคิด และทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเกิดความพึงพอใจได้ การสื่อสารระหว่างคู่สมรสในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส คือมีความดีในการพูดระหว่างกัน และต้องเข้าใจกัน ดังนั้นคู่สมรสต้องพยายามไม่ให้เกิดข้อโต้แย้ง เป็นผู้ฟังที่ดี มีความเข้าใจในคู่สมรส และการให้ความนับถือต่อคู่สมรส จะทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างดี ทักษะในการสื่อสารที่สำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ความสามารถในการเป็นที่ปรึกษาและแก้ปัญหา คู่สมรสทุก ๆ คู่ที่แต่งงานกันย่อมมีความยุ่งยากในชีวิตสมรส ส่วนคู่สมรสที่สามารถปรึกษาหารือกัน จะมีความเครียดน้อย ซึ่งทำให้เกิดปัญหาน้อยด้วย

2.3 แนวคิดการศึกษาความพึงพอใจในชีวิตสมรส

2.3.1 ความหมายของความพึงพอใจในชีวิตสมรส

Burr (1973:41 อ้างในอุบลรัตน์ พิชญ์ชยชนนท์,2531) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสไว้ว่าความพึงพอใจเป็นเป้าหมายสำคัญในชีวิตสมรส ความพึงพอใจหมายถึงระดับความปรารถนาที่ได้รับการตอบสนองของบุคคล มโนทัศน์นี้อาจกำหนดแนวคิดเป็นความพึงพอใจกับสถานการณ์ในชีวิตสมรสโดยส่วนรวม ซึ่งนิยมใช้คำว่า “ความพึงพอใจในชีวิตสมรส” หรือความพึงพอใจในแง่ใดแง่หนึ่งที่เฉพาะเจาะจงของสถานการณ์ในชีวิตสมรส เป็นต้นว่าความพึงพอใจทางเพศ หรือความพึงพอใจในความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ความพึงพอใจจึงเป็นความรู้สึกในแง่อัตวิสัย หรือนามธรรม (abstract) ของบุคคล

Rhynne (1981:942 อ้างในสุภาวดี เดชาเกรียงศักดิ์, อ้างแล้ว : 6) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในชีวิตสมรส ว่าเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยคู่สมรส ในการปฏิสัมพันธ์การพูดคุยสนทนา ตลอดทั้งรูปแบบของพฤติกรรม และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามช่วงชีวิตของบุคคล

Roach,(1981:537-539 อ้างในสุภาวดี เดชาเกรียงศักดิ์) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในชีวิตสมรสว่า เป็นการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อสัมพันธภาพในครอบครัวในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ ว่าพึงพอใจมากหรือน้อยเพียงใด ความพึงพอใจนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพครอบครัว

Buhr,(1983:797 อ้างในสุภาวดี เดชาเกรียงศักดิ์) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในชีวิตสมรสว่าเป็นระดับของความรู้สึกส่วนบุคคลในการประเมินคุณภาพของชีวิตสมรสโดยรวม เป็นระดับที่แสดงถึงความสมหวังตามความต้องการ ความคาดหวัง และความปรารถนาในชีวิตสมรส

Moore (1983:74 อ้างในสุภาวดี เดชาเกรียงศักดิ์, เพิ่งอ้าง) ได้ให้ความหมายพึงพอใจในชีวิตสมรสจะต้องประกอบด้วย สัมพันธภาพที่มีพื้นฐานของเสรีภาพระหว่างคู่สมรส การรับรู้สิ่งที่ดีของกันและกัน การร่วมมือร่วมใจกันของคู่สมรส และการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สนับสนุนให้เกิดปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น

จันทร์เพ็ญ คุปต์กาญจนากุล (2526 : 24) ความพึงพอใจหมายถึงระดับความปรารถนาที่ได้รับการตอบสนองจากคู่สมรสที่มีต่อสถานการณ์ในชีวิตสมรสของตนเองในแง่ต่างๆ

อุบลรัตน์ พิชญ์ชยະนันท์ (2531:45) กล่าวถึงความพึงพอใจในชีวิตสมรสหมายถึงความรู้สึกพึงพอใจที่ผู้ตอบมีต่อสภาพชีวิตสมรสของตนเองในด้านต่าง ๆ คือสถานภาพทางการเงินภายในครอบครัว กิจกรรมที่สามีภรรยากระทำร่วมกันนอกบ้าน การแสดงออกเกี่ยวกับความรัก ความผูกพันระหว่างสามีภรรยา ภาระงานภายในครอบครัว ความเกี่ยวข้องทางเครือญาติ และความสัมพันธ์ทางเพศ

จันทร์รัตน์ เจริญสันติ (2533 : 26) กล่าวถึงความพึงพอใจในชีวิตสมรส เป็นการรับรู้ระดับความสุขและความพึงพอใจของบุคคล เมื่อพิจารณาชีวิตสมรสคู่สมรสและสัมพันธ์ภาพในครอบครัวโดยรวม สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามช่วงชีวิตของบุคคลและตามการเปลี่ยนแปลงของชีวิตครอบครัว

เสาวณีย์ ดนะตุลย์ (2533 : 28) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจในชีวิตครอบครัวหรือชีวิตสมรสหมายถึงระดับความพึงพอใจที่บุคคลมีต่อคู่สมรสของตนเอง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรัก ความเข้าใจ ความรับผิดชอบต่อน้ำที่สามี/ภรรยา ความสัมพันธ์ทางเพศ สถานภาพทางการเงินภายในครอบครัว

พิมพ์พรรณ สุรนันทน์ (2535:8) ความพึงพอใจหมายถึง ระดับความลงรอยระหว่างความคาดหวังของบุคคลและสิ่งตอบแทนที่บุคคลนั้นได้รับจริง ๆ

สรุป ความพึงพอใจในชีวิตสมรสโดยรวมได้ว่า หมายถึง ระดับที่บุคคลรู้สึกพอใจในคู่สมรส

2.3.2 องค์ประกอบความพึงพอใจในชีวิตสมรส

งานวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจส่วนใหญ่ โดยเฉพาะที่ผู้วิจัยพบทบทวนมาพบว่าได้ใช้แนวทางการกำหนดองค์ประกอบความพึงพอใจในชีวิตสมรสจากงานวิจัยของ Burr (1970) ซึ่งได้ศึกษาความพึงพอใจในชีวิตสมรสตามวัฏจักรชีวิต (Life Cycle) โดยกำหนดแง่มุมเฉพาะเจาะจงของความพึงพอใจในชีวิตสมรสไว้ 7 ด้านด้วยกัน คือ (จันทร์เพ็ญ คุปต์กาญจนากุล, 2526 ; อุบลรัตน์ พิษณุชยะนันท์, 2531 ; พิมพรรณ สุรนนท์, 2535 ; สุภาวดี เดชาเกรียงศักดิ์, 2535 ; และ พ.ต.ต.ทิมมพร ศรีสังข์, 2539) โดยกำหนดแง่มุมเฉพาะเจาะจงของความพึงพอใจในชีวิตสมรสไว้ 7 ด้านด้วยกันคือ

1. สถานภาพทางการเงินภายในครอบครัว ซึ่งเกี่ยวกับการเงินและการใช้จ่ายภายในครอบครัว
2. กิจกรรมที่สามีและภรรยาทำร่วมกันภายนอกบ้าน ซึ่งเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง ร่วมกับการออกไปเที่ยวหรือออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านไปงานรับเชิญ
3. การแสดงออกเกี่ยวกับความรักความผูกพันระหว่างสามีภรรยา ซึ่งเกี่ยวกับการยกย่องให้เกียรติกัน เป็นที่พิศพิงทางใจกันได้
4. ภาระงานภายในครอบครัวซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดสรรหรือแบ่งงานกันทำงานภายในบ้าน
5. ความเกี่ยวข้องของเครือญาติซึ่งเกี่ยวข้องกับการที่ญาติทั้งสองฝ่ายมาเยี่ยมเยือนคู่สมรส
6. ความสัมพันธ์ทางเพศซึ่งเกี่ยวข้องกับความสุข และความร่วมมือกันเมื่อมีเพศสัมพันธ์
7. ศาสนา

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสมีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้หลายท่าน ดังนี้

จันทร์เพ็ญ กุปต์กาญจนากุล (2526) ได้ทำการศึกษาด้วยแบบสมมุติฐานความพึงพอใจในชีวิตสมรส โดยศึกษาข้าราชการของกระทรวงอุตสาหกรรม พบว่า เพศ อายุ การศึกษา และระดับตำแหน่ง ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส และพบว่าความสมานฉันท์ทางบทบาท ความเสียเปรียบสัมพัทธ์และความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต มีผลกระทบโดยตรงกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส ซึ่งจากการเปรียบเทียบผลกระทบของทั้งสามตัวแปร พบว่าความสมานฉันท์ทางบทบาทมีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสมากที่สุด และความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตมีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสน้อยที่สุด

อุบลรัตน์ พิชญ์ชยชนนท์ (2531) ได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสโดยศึกษาข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสคือ ความเสียเปรียบสัมพัทธ์มีความสัมพันธ์เชิงลบ ความสมานฉันท์ทางบทบาทมีความสัมพันธ์เชิงบวก ประสิทธิภาพของการสื่อสารมีความสัมพันธ์เชิงบวก ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์เชิงบวก การมีบุตรมีความสัมพันธ์เชิงบวก การสนับสนุนจากบุคคลนัยสำคัญมีความสัมพันธ์เชิงลบ คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ระยะเวลาสมรสมีความสัมพันธ์เชิงลบ อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์เชิงบวก โดยความเสียเปรียบสัมพัทธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสมากที่สุด ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสคือ ความคล้ายคลึงทางอายุ ความคล้ายคลึงทางการศึกษา ระยะเวลาคู่กันก่อนสมรส รายได้ของครอบครัวและองค์ประกอบครัวเรือน

บุญประคอง ภาณุรัตน์ (2531) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสของสตรีในภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และเอกชน พบว่า ครอบครัวที่มีการสื่อสารในครอบครัวในระดับสูง มีคุณภาพชีวิตสมรสสูง และมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสสูง จะมีความมั่นคงในชีวิตสมรสในระดับสูง ซึ่งปัจจัยด้านการสมรส คุณภาพชีวิตสมรส และความพึงพอใจในชีวิตสมรส มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุรีย์ วิภาสประทีป (2534) ทำการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของแรงงานสตรีที่ทำงานในระบบกะในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า แรงงานสตรีที่มีการศึกษาสูง อายุงานต่ำ มีระดับสัมพันธภาพในครอบครัวดีกว่าแรงงานสตรีที่มีระดับการศึกษาต่ำ และอายุงานสูง และยังพบว่ารายได้ของครอบครัวกับอายุงานมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพในครอบครัว ส่วนตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพในครอบครัว ได้แก่ อายุ ระยะเวลาแต่งงานจำนวนบุตร

พิมพ์พรณ สุรนนท์ (2535) ทำการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของข้าราชการ สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ กรมการพัฒนาชุมชน และสำนักผังเมือง พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ความพึงพอใจในชีวิตสมรสมากที่สุด คือการสนับสนุนจากบุคคลสำคัญ ความสมานฉันท์ทาง บทบาท ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต และการเสียเปรียบสัมพัทธ์ นอกจากนี้ยังพบว่า ความคล้ายคลึงกัน ทางการศึกษา และรายได้มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสด้วย

เอมอร มณีวัฒนา (2538) ศึกษาสัมพันธภาพกับคุณภาพชีวิตของกลุ่มสมรสใน กรุงเทพมหานคร พบว่า รายได้ จำนวนบุตร ช่วงอายุที่ต่างกันของกลุ่มสมรส ระยะเวลาสมรส มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพของกลุ่มสมรส ส่วนความแตกต่างของอาชีพทำให้สัมพันธภาพ ในครอบครัวแตกต่างกัน โดยอาชีพราชการ รัฐวิสาหกิจ และบริษัทเอกชน มีสัมพันธภาพใน ครอบครัวสูง ขณะที่อาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว ช่างเทคนิค หรือรับจ้าง มีสัมพันธภาพใน ครอบครัวต่ำ และพบว่าสัมพันธภาพในครอบครัว และคุณภาพชีวิตกลุ่มสมรส มีความสัมพันธ์ทาง บวกต่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทิฆัมพร ศรีสังข์, พ.ศ.ศ. (2539) ศึกษาความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการ ดำรงในเมืองพัทยา พบว่า ประสิทธิภาพของการสื่อสารในครอบครัว และความสมานฉันท์ทาง บทบาท มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากแนวคิดทั้งของนักวิชาการชาวต่างประเทศและชาวไทย ที่กล่าวถึงคุณภาพชีวิต สมรสหรือปัจจัยที่ส่งเสริมหรือมีผลให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรสซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวมาทั้งหมด นี้ จะได้สรุปเป็นประเด็นการศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสเพื่อกำหนดเป็นตัวแปรปัจจัยที่มีต่อความ พึงพอใจในชีวิตสมรสดังนี้

1. ตัวแปรภายนอก ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพคู่สมรส ช่วง อายุที่ต่างกันของกลุ่มสมรสและระยะเวลาที่สมรส จำนวนบุตร รายได้ของครอบครัว รายจ่ายของ ครอบครัว
2. ตัวแปรปัจจัยด้านจิตใจ และสัมพันธภาพ ได้แก่ ความสมานฉันท์ทางบทบาท และ ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ประสิทธิภาพของการสื่อสาร

2.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวคิดและผลการวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดผู้วิจัยจะได้กำหนดตัวแปรในการวิจัย

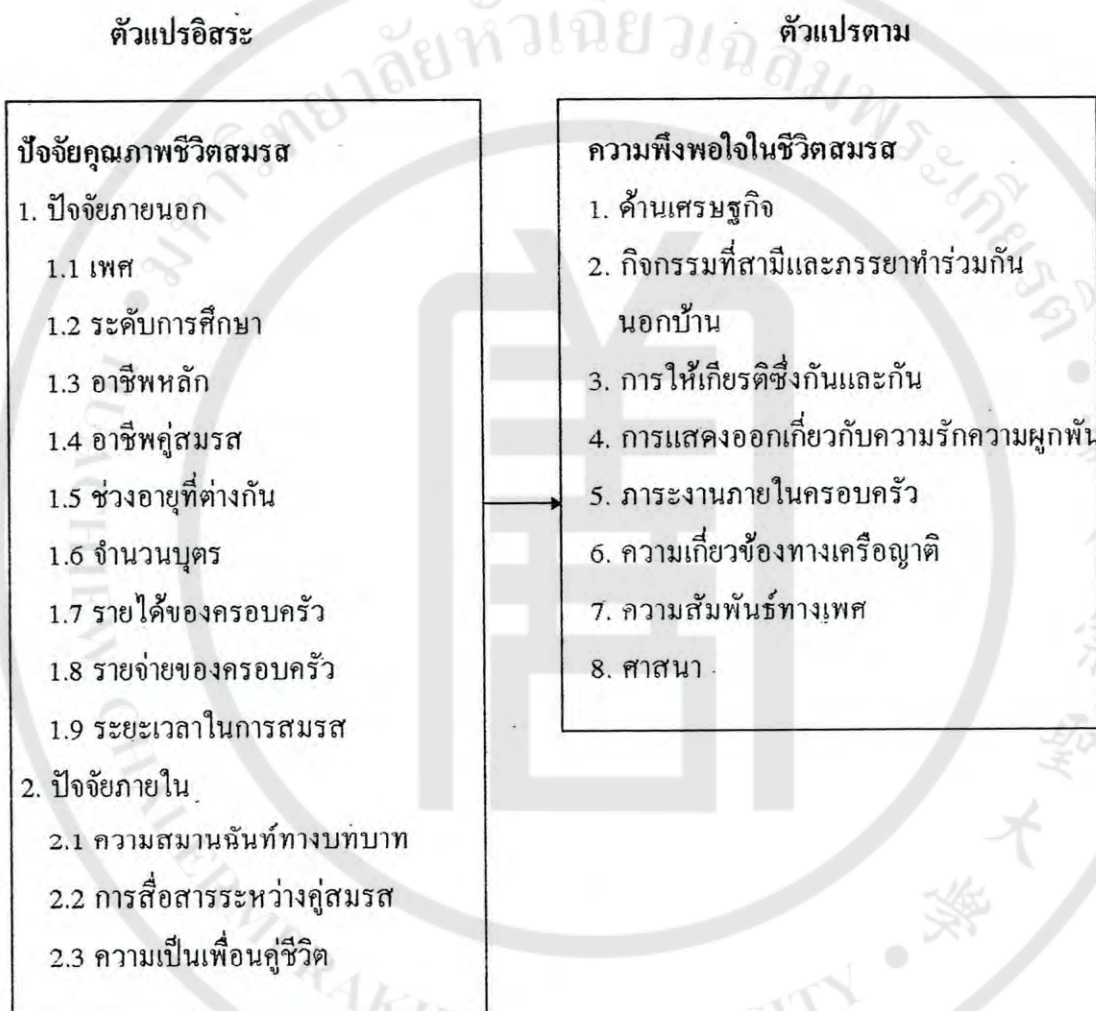
ดังนี้

1. ตัวแปรปัญหา กำหนดให้ตัวแปรอิสระอันได้แก่ ความสมานฉันท์ทาง
บทบาท การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตเป็นตัวแปร
ปัญหา
2. ตัวแปรอิสระ กำหนดให้ลักษณะคุณภาพชีวิตสมรสเป็นตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 2.1 ตัวแปรภายนอก ได้แก่
 - 2.1.1 เพศ
 - 2.1.2 ระดับการศึกษา
 - 2.1.3 อาชีพหลัก
 - 2.1.4 อาชีพคู่สมรส
 - 2.1.5 ช่วงอายุที่ต่างกัน
 - 2.1.6 จำนวนบุตร
 - 2.1.7 รายได้ของครอบครัว
 - 2.1.8 รายจ่ายของครอบครัว
 - 2.1.9 ระยะเวลาในการสมรส
 - 2.2 ตัวแปรภายใน ได้แก่
 - 2.2.1 ความสมานฉันท์ทางบทบาท โดยศึกษาการช่วยเหลือหรือ
การแบ่งบทบาทในครอบครัวระหว่างสามีภรรยา
 - 2.2.2 ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต โดยศึกษาการใช้ชีวิตร่วมกัน การทำ
กิจกรรมร่วมกัน
 - 2.2.3 การสื่อสารระหว่างคู่สมรส โดยศึกษาการพูดคุยกัน การ
เปิดเผยความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองต่อคู่สมรส
3. ตัวแปรตาม กำหนดให้ความพึงพอใจในชีวิตสมรส โดยศึกษาความ
พึงพอใจในด้านต่าง ๆ ได้แก่
 - 3.1 ด้านเศรษฐกิจ

- 3.2 กิจกรรมที่สามี่และภรรยาทำร่วมกันนอกบ้าน
- 3.3 การให้เกียรติซึ่งกันและกัน
- 3.4 การแสดงออกเกี่ยวกับความรัก ความผูกพัน
- 3.5 การแบ่งเบาภาระงานภายในบ้าน
- 3.6 ความเกี่ยวข้องทางเครือญาติ
- 3.7 ความสัมพันธ์ทางเพศ
- 3.8 ศาสนา

แผนภูมิที่ 2.4
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3
ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส ศีกษากรณี
ประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการมีวิธีดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การทดสอบแบบสอบถาม
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในจังหวัดสมุทรปราการมีประชากรจำนวน 948,233 คน (สำนักงานทะเบียน
ราษฎรกลาง , 2539) สำหรับประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนผู้ที่สมรสแล้ว ทั้งที่
จดทะเบียนสมรส และไม่จดทะเบียนสมรส จำนวน 404 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้จากตารางสุ่มตัวอย่างของ Krejeie and Morgan
ซึ่งระบุกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กที่สุดของประชากรจำนวน 100,000 คน เท่ากัน 398 คน (บุญชม
ถีนสะอาด, 2535)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้าง
ขึ้นโดยอาศัยแนวความคิด ทฤษฎี ตลอดจนผลงานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องสร้างเป็นแบบสอบ
ถาม โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปในชีวิตสมรสของประชาชนใน
จังหวัดสมุทรปราการมีแบบสอบถามจำนวน 9 ข้อ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการวัดระดับของความสมานฉันท์ทางบทบาท จำนวน 5 ข้อ โดยใช้มาตราประมาณค่าตามแบบของ likert มีคะแนนสูงสุด 5 คะแนน ต่ำสุด 1 คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการวัดระดับของประสิทธิผลของการสื่อสารระหว่างคู่สมรสจำนวน 5 ข้อ โดยใช้มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert มีคะแนนสูงสุด 5 คะแนน ต่ำสุด 1 คะแนน

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการวัดความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตบุคคลที่สมรสแล้วจำนวน 5 ข้อ โดยใช้มาตราประมาณค่าตามแบบของ likert มีคะแนนสูงสุด 5 คะแนน ต่ำสุด 1 คะแนน

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการวัดระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของประชาชนที่สมรสแล้ว จำนวน 29 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ด้านได้แก่

1. สถานภาพทางการเงินภายในครอบครัว	ข้อ 1-4
2. กิจกรรมที่สามีและภรรยากระทำร่วมกันภายนอกบ้าน	ข้อ 5-8
3. การให้เกียรติ	ข้อ 9-11
4. การแสดงออกเกี่ยวกับความรักและความผูกพันระหว่างสามีภรรยา	ข้อ 12-14
5. ภาระงานภายในครอบครัว	ข้อ 15-18
6. ความเกี่ยวข้องทางเครือญาติ	ข้อ 19-22
7. ความสัมพันธ์ทางเพศ	ข้อ 23-26
8. ศาสนา	ข้อ 27-29

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดต่อกับบุคคลหลายฝ่ายเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยดำเนินงานเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อกลุ่มตัวอย่าง ในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ นัดหมายเวลา ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลในสาขาอาชีพต่าง ๆ เป็นอย่างดี และผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนตามที่นัดหมายไว้

2. ทำการเก็บข้อมูล โดยทำการแจกแบบสอบถามไปทั้งหมดจำนวน 450 ชุด ได้แบบสอบถามคืนมา 404 ชุด มีแบบสอบถามเสียหาย และไม่สมบูรณ์ จำนวน 46 ชุด เหลือแบบสอบถามในการวิเคราะห์ข้อมูลรวม 404 ชุด คิดเป็นร้อยละ 89.78 ของแบบสอบถามที่แจกไปทั้งหมด

3.4 การทดสอบแบบสอบถาม

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำข้อมูลที่เก็บได้ทั้งหมดมาทดสอบความเชื่อมั่น ปรากฏผลดังนี้

1. ความสามานฉันท์ทางบทบาท	.8295
2. การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	.4856
3. ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต	.7364
4. ความพึงพอใจในชีวิตสมรส	.9408

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนการให้คะแนนและลงรหัสทั้ง 404 ฉบับ แล้วจึงนำไปประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS/PC+(Statistic Package for the Social Sciences) แล้วดำเนินงานวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

วิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้ค่าสถิติแจกแจงความถี่ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรคุณภาพชีวิตสมรส และความพึงพอใจในชีวิตสมรส โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

วิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส ได้แก่ ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และด้านจิตใจ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การแสดงผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส :
ศึกษากรณีประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
ตอนที่ 2	ข้อมูลด้านคุณภาพชีวิตสมรส
ตอนที่ 3	ข้อมูลความพึงพอใจในชีวิตสมรส
ตอนที่ 4	การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพล
ต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากจำนวนแบบสอบถาม 404 ฉบับ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในจังหวัด
สมุทรปราการ พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น 5 สาขาอาชีพ คือแรงงานในภาค
อุตสาหกรรม จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.2 รองลงมาอาชีพค้าขาย และอาชีพรับจ้าง
อิสระ จำนวน 90 คน ร้อยละ 22.4 ลูกจ้างในภาคพาณิชย์กรรมและบริการ 62 คน ร้อยละ 15.5
เกษตรกร จำนวน 61 คน ร้อยละ 15.2 ข้าราชการ-รัฐวิสาหกิจ จำนวน 55 คน ร้อยละ 13.7

เพศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 404 คน เป็นเพศชายมากที่สุด
จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 เพศหญิงจำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0

ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ปวช., ปวส., ปวท. จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 รองลงมาปริญญาตรี จำนวน 88 คน ร้อยละ 22.0 มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 74 คน ร้อยละ 18.5 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 53 คน ร้อยละ 13.1 ประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 37 คน ร้อยละ 9.3 อนุปริญญา จำนวน 34 คน ร้อยละ 8.5 ประถมศึกษาตอนต้น 20 คน ร้อยละ 5.0 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 คน ร้อยละ 0.8

อาชีพกลุ่มมรส กลุ่มมรสส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 รองลงมาอาชีพค้าขาย จำนวน 97 คน ร้อยละ 24.3 อาชีพอื่น ๆ 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 ข้าราชการ จำนวน 43 คน ร้อยละ 10.6 รัฐวิสาหกิจ จำนวน 18 คน ร้อยละ 4.5

ตารางที่ 4.1

แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
เพศ			
ชาย	210	52.0	
หญิง	194	48.0	
รวม	404	100.0	
ระดับการศึกษา			
ประถมศึกษาตอนต้น	20	5.0	มีผู้ไม่ตอบ 4 คน
ประถมศึกษาตอนปลาย	37	9.3	
มัธยมศึกษาตอนต้น	53	13.1	
มัธยมศึกษาตอนปลาย	74	18.5	
ปวช., ปวส., ปวท.	91	22.8	
อนุปริญญา	34	8.5	
ปริญญาตรี	88	22.0	
สูงกว่าปริญญาตรี	3	0.8	
รวม	400	100.0	
อาชีพ			
เกษตรกร	61	15.2	มีผู้ไม่ตอบ 3 คน
แรงงานในภาคอุตสาหกรรม	133	33.2	
ลูกจ้างในภาคพาณิชย์ และบริการ	62	15.5	
ข้าราชการ-รัฐวิสาหกิจ	55	13.7	
ค้าขายและอาชีพรับจ้างอิสระ	90	22.4	
รวม	401	100	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
อาชีพคู่สมรส			มีผู้ไม่ตอบ 4 คน
ข้าราชการ	43	10.6	
รัฐวิสาหกิจ	18	4.5	
ค้าขาย	97	24.3	
รับจ้าง	189	47.3	
อื่น ๆ	53	13.3	
รวม	400	100.0	

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคู่สมรสมีอายุต่างกันมาก 20 ปี และต่ำสุด คือ ไม่ต่างกัน หรือมีอายุเท่ากัน มีอายุต่างกันเฉลี่ย 3.76 ปี ส่วนระยะเวลาที่อยู่กินร่วมกัน ในชีวิตสมรส มีระยะเวลายาวนานที่สุด 44 ปี ระยะเวลาสั้นที่สุด 1 ปี โดยมีระยะเวลา เฉลี่ย 8.33 ปี (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2

แสดงอายุและระยะเวลาการอยู่กินของคู่สมรส

ตัวแปร	สูงสุด(ปี)	ต่ำสุด(ปี)	เฉลี่ย(ปี)
อายุที่ต่างกัน	20	0	3.76
ระยะเวลาการอยู่กิน กับคู่สมรส	44	1	8.33

สำหรับการมีบุตร มีผู้ระบุว่ามีบุตรร้อยละ 68.6 และไม่มีบุตร ร้อยละ 31.4 โดยกลุ่มตัวอย่างมีบุตรมากที่สุด จำนวน 6 คน มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 รองลงมา มีบุตร 5 คน มี 4 คน ร้อยละ 1.0 มีบุตร 4 คน มี 6 คน ร้อยละ 1.5 มีบุตร 1 คน มี 28 คน ร้อยละ 6.9 มีบุตร 2 คน มี 103 คน ร้อยละ 25.5 มีบุตร 1 คน มี 125 คน ร้อยละ 30.9 (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3

แสดงการมีบุตรของกลุ่มตัวอย่าง

การมีบุตร	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
การมีบุตร			
มี	277	68.6	
ไม่มี	127	31.4	
จำนวนบุตร			
1	125	30.9	
2	103	25.5	
3	28	6.9	
4	6	1.5	
5	4	1	
6	2	0.5	
ไม่มีบุตรและไม่ระบุ	136	33.7	

สำหรับรายได้ของครอบครัวต่อเดือน พบว่าครอบครัวที่มีรายได้สูงสุดเดือนละ 90,000 บาท และรายได้ต่ำสุดเดือนละ 3,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 21,864.15 ส่วนรายจ่ายของครอบครัวมีผู้ตอบว่ามีรายได้พอเพียง ร้อยละ 67.1 และไม่พอเพียง ร้อยละ 32.9 (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4

แสดงข้อมูลรายได้ และเศรษฐกิจ

รายได้	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
รายได้ครอบครัวต่อเดือน	-	-	รายได้ต่ำสุดเดือนละ 3,000 บาท รายได้สูงสุดเดือนละ 90,000 บาท รายได้เฉลี่ย 21,864.15 บาท
รายจ่ายของครอบครัว			
พอเพียง	265	67.1	มีผู้ไม่ตอบ 9 คน
ไม่พอเพียง	130	32.9	
รวม	395	100.0	

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านคุณภาพชีวิตสมรส

การวัดคุณภาพชีวิตสมรสจะวัดลักษณะต่าง ๆ 3 ด้านคือ ความสมานฉันท์ทางบทบาท การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ซึ่งผลการวิจัยมีดังนี้

1. ความสมานฉันท์ทางบทบาท

การวัดความสมานฉันท์ทางบทบาท เป็นการวัดระดับบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส ได้แก่ งานครัว จัดหาอาหาร งานดูแลบ้าน การตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาการเงินภายในครอบครัว การหาเลี้ยงครอบครัว การจัดการเกี่ยวกับการเงินภายในครอบครัว โดยคะแนนแต่ละด้านจะมีคะแนนสูงสุด 5 คะแนน ต่ำสุด 1 คะแนน บทบาทที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การหาเลี้ยงครอบครัว เฉลี่ย 4.11 รองลงมาคือ งานดูแลบ้าน เฉลี่ย 4.02 และลำดับ 3 คือ งานครัว จัดหาอาหาร เฉลี่ย 4.01 ส่วนบทบาทที่คู่สมรสมีค่าเฉลี่ยน้อย ได้แก่ การตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาการเงินภายในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเพียง 3.88 และการจัดการเกี่ยวกับการเงินภายในครอบครัว เฉลี่ย 3.91 และเมื่อเฉลี่ยโดยรวม คู่สมรสจะมีระดับความสมานฉันท์ทางบทบาท = 3.98 ซึ่งจะอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก (สูงสุด 4.11 ต่ำสุด 3.88) (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5

แสดงข้อมูลความสมานฉันท์ทางบทบาท

ความสมานฉันท์ทางบทบาท	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย
1. งานครัว จัดหาอาหาร (สำหรับคนในครอบครัว)	5	1	0.89	4.01
2. งานดูแลบ้าน	5	1	0.85	4.02
3. การตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหา การเงินภายในครอบครัว	5	1	0.99	3.88
4. การหาเลี้ยงครอบครัว	5	1	0.87	4.11
5. การจัดการเกี่ยวกับการเงิน ภายในครอบครัว	5	1	0.98	3.91
รวม	5	1	0.71	3.98

เมื่อจำแนกความแตกต่างของความสมานฉันท์ทางบทบาทระหว่าง เพศ อาชีพ ความพอเพียงของรายได้ และการมีบุตร พบว่าผู้มีอาชีพและความพอเพียงของรายได้ต่างกันมีความสมานฉันท์ทางบทบาทต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

1.1 ผู้มีอาชีพต่างกันมีความสมานฉันท์ทางบทบาทต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้มีอาชีพทางเกษตรกรรมมีความสมานฉันท์ทางบทบาทสูงสุด มีค่าเฉลี่ย 21.28 รองลงมาคือ ค้าขายและอาชีพรับจ้างอิสระ เฉลี่ย 20.77 ข้าราชการ-รัฐวิสาหกิจ เฉลี่ย 19.94 ลูกจ้างในภาคพาณิชยกรรมและบริการ 19.33 และต่ำสุดคือ แรงงานในภาคอุตสาหกรรม เฉลี่ย 18.75 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ตารางที่ 4.6 และ 4.7) และเมื่อเทียบความแตกต่างของความพอเพียงของรายได้ พบว่าความสมานฉันท์ทางบทบาทมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้มีความพอเพียงของรายได้ มีค่าเฉลี่ย 20.69 ส่วนผู้มีรายได้ไม่พอเพียงมีค่าเฉลี่ย 18.21 (ตารางที่ 4.8 และ 4.9)

ตารางที่ 4.6

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง
ของความสมานฉันท์ทางบทบาทระหว่างอาชีพที่แตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F	S.S	M.S	F.Ratio	F.Prob
ระหว่างกลุ่ม	4	376.8786	94.2197	7.4194	.0000
ภายในกลุ่ม	396	5028.8421			
รวม	400	5405.7207			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.7

แสดงค่าเฉลี่ยของความสมานฉันท์ทางบทบาท
ระหว่างอาชีพที่แตกต่างกัน

อาชีพ	N	\bar{X}	S.D
เกษตรกรกรรม	61	21.2787	2.9784
แรงงานในภาคอุตสาหกรรม	133	18.7594	33.3982
ลูกจ้างในภาคพาณิชย์กรรม และบริการ	62	19.3387	4.4054
ข้าราชการ-รัฐวิสาหกิจ	55	19.9455	3.3245
ค้าขายและอาชีพรับจ้างอิสระ	90	20.7778	3.6590
รวม	401	19.8479	3.5636

ตารางที่ 4.8

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง
ของความสมานฉันท์ทางบทบาทระหว่างความพอเพียงรายได้

แหล่งความแปรปรวน	D.F	S.S	M.S	F.Ratio	F.Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	537.5893	37.5893	44.4989	.0000
ภายในกลุ่ม	393	4747.8183	12.081		
รวม	394	5285.4076			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.9

แสดงค่าเฉลี่ยของความสมานฉันท์ทางบทบาท
ระหว่างความพอเพียงรายได้

ความพอเพียงรายได้	N	\bar{X}	S.D
พอเพียง	265	20.6981	3.3314
ไม่พอเพียง	130	18.2154	3.7540
รวม	395	19.881	3.4758

2. การสื่อสารระหว่างคู่สมรส

การวัดระดับการสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ความเข้าใจในความรู้สึกนึกคิด การพูดให้เข้าใจ การรับฟัง การแสดงความเห็นโดยไม่โกรธ พูดคล้อยตามปัญหา โดยคะแนนแต่ละด้านจะมีคะแนนสูงสุด 5 คะแนน ต่ำสุด 1 คะแนน คู่สมรสที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความเข้าใจความรู้สึกนึกคิด ค่าเฉลี่ย 4.15 รองลงมา คู่สมรสจะพูดกันเพื่อคล้อยตามปัญหา ค่าเฉลี่ย 4.14 การแสดงความเห็นโดยไม่โกรธ ค่าเฉลี่ย 3.64 ส่วนการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยน้อย ได้แก่ การแสดงความเห็นโดยไม่โกรธ ค่าเฉลี่ย 3.12 การรับฟัง ค่าเฉลี่ย 3.13 และเมื่อเฉลี่ยโดยรวม คู่สมรสจะมีระดับการสื่อสาร = 3.63 ซึ่งจะอยู่ในระดับปานกลาง (สูงสุด 4.15 ต่ำสุด 3.12) (ตารางที่ 4.10)

เมื่อจำแนกความแตกต่างของการสื่อสารระหว่างกันพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยค้าขาย และอาชีพรับจ้างอิสระ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 19.98 รองลงมาลูกจ้างภาคพาณิชยกรรมและบริการ ค่าเฉลี่ย 17.67 ข้าราชการ-รัฐวิสาหกิจ ค่าเฉลี่ย 17.49 เกษตรกรรม ค่าเฉลี่ย 17.42 ต่ำสุดคือ แรงงานภาคอุตสาหกรรม ค่าเฉลี่ย 17.33 (ตารางที่ 4.11 และ 4.12)

นอกจากความแตกต่างของการสื่อสารระหว่างอาชีพที่ต่างกันแล้ว การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการสื่อสารระหว่างความพอเพียงของรายได้ยังพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0001 โดยผู้มีความพอเพียงของรายได้ มีค่าเฉลี่ย 18.47 ส่วนผู้ไม่มีรายได้ไม่พอเพียง มีค่าเฉลี่ย 17.20 (ตารางที่ 4.13 และ 4.14)

ตารางที่ 4.10

แสดงข้อมูลการสื่อสารระหว่างคู่สมรส

การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย
1. ท่านมักช่วยให้คู่สมรสของท่าน เข้าใจในตัวท่าน โดยการบอกให้ เขารู้ว่าท่านมีความรู้สึกนึกคิด อย่างไรอยู่เสมอ	5	1	4.15
2. ท่านรู้สึกว่าคุณสมรสของท่านพูด ถึงเรื่อง ๆ หนึ่งแต่จริง ๆ แล้ว หมายถึงอีกเรื่องหนึ่งเสมอ	5	1	3.13
3. คู่สมรสท่านมักกล่าวหาว่าท่าน ไม่ฟังในขณะที่เขากำลังพูดอยู่ กับท่านเสมอ	5	1	3.12
4. ท่านและคู่สมรสสามารถแสดง ความเห็นขัดแย้งโดยไม่โกรธ หรือโมโห	5	1	3.64
5. หากมีปัญหา ท่านและคู่สมรส จะพูดกันเพื่อคลี่คลายปัญหา ความขัดแย้งที่มีต่อกันเสมอ	5	1	4.14
รวม	5	1	3.63

ตารางที่ 4.11

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง
ของการสื่อสารระหว่างอาชีพที่ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F	S.S	M.S	F.Ratio	F.Prob
ระหว่างกลุ่ม	4	454.8652	113.7163	13.1711	.0000
ภายในกลุ่ม	396	3418.9752	8.6338		
รวม	400	3873.8404			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.12

แสดงค่าเฉลี่ยของการสื่อสาร
ระหว่างอาชีพที่ต่างกัน

อาชีพ	N	\bar{X}	S.D
เกษตรกร	61	17.4262	2.0038
แรงงานในภาคอุตสาหกรรม	133	17.3383	2.561
ลูกจ้างในภาคพาณิชยกรรม และบริการ	62	17.6774	3.1193
ข้าราชการ-รัฐวิสาหกิจ	55	17.4909	2.4485
ค้าขายและอาชีพรับจ้างอิสระ	90	19.9889	3.959
รวม	401	18.0200	2.9383

ตารางที่ 4.13

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง
ของการสื่อสารระหว่างความพอเพียงของรายได้

แหล่งความแปรปรวน	D.F	S.S	M.S	F.Ratio	F.Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	141.8841	141.8841	155.1569	.0001
ภายในกลุ่ม	393	3678.8906	9.361		
รวม	394	3820.7747			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .01

ตารางที่ 4.14

แสดงค่าเฉลี่ยของการสื่อสาร
ระหว่างความพอเพียงของรายได้

ความพอเพียงรายได้	N	\bar{X}	S.D
พอเพียง	265	18.4755	2.7717
ไม่พอเพียง	130	17.2000	3.5773
รวม	395	18.0557	3.0596

3. การเป็นเพื่อนคู่ชีวิต

การวัดระดับความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ การทำกิจกรรมร่วมกัน การใช้เวลาว่าง การพบปะสังสรรค์เพื่อนและญาติผู้ใหญ่ การเดินทางบ่อยครั้งกับคู่สมรส การพักผ่อนในประเทศและต่างประเทศ โดยคะแนนแต่ละด้านจะมีคะแนนสูงสุด 5 คะแนน ต่ำสุด 1 คะแนน คู่สมรสที่มีการเป็นเพื่อนคู่ชีวิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมภายในบ้านร่วมกัน มีค่าเฉลี่ย 3.12 รองลงมา การใช้เวลาว่างไปพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้าน ค่าเฉลี่ย 2.35 การสังสรรค์เพื่อนฝูงและเยี่ยมญาติผู้ใหญ่ ค่าเฉลี่ย 1.90 เดินทางไปพักผ่อนจังหวัดใกล้เคียงด้วยกัน ค่าเฉลี่ย 1.18 และต่ำสุดคือ เดินทางเพื่อพักผ่อน(ภายในประเทศ หรือต่างประเทศ) ค่าเฉลี่ย 0.63 และเมื่อเฉลี่ยโดยรวมคู่สมรสจะมีระดับการเป็นเพื่อนคู่ชีวิต = 1.84 ซึ่งจะอยู่ในระดับน้อย (ตารางที่ 4.15)

ส่วนการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ระหว่างอาชีพ ยังพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยอาชีพเกษตรกรรมมีค่าเฉลี่ย 10.19 รองลงมาคือ ค้าขายและอาชีพรับจ้างอิสระมีค่าเฉลี่ย 10.12 ถัดมาคือ ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ มีค่าเฉลี่ย 9.21 แรงงานในภาคอุตสาหกรรม ค่าเฉลี่ย 8.58 ต่ำสุดคือ ลูกจ้างในภาคพาณิชยกรรมและบริการ มีค่าเฉลี่ย 8.16 (ตารางที่ 4.16 และ 4.17)

นอกจากนั้น จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความพอเพียงของรายได้ ยังพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยความพอเพียงของรายได้มีค่าเฉลี่ย 9.86 ส่วนความไม่พอเพียงของรายได้มีค่าเฉลี่ย 7.75 (ตารางที่ 4.18 และ 4.19)

ตารางที่ 4.15

แสดงข้อมูลการเป็นเพื่อนคู่ชีวิต

การเป็นเพื่อนคู่ชีวิต	ความบ่อย				ไม่เคย	ค่าเฉลี่ย การเป็น เพื่อนคู่ชีวิต
	สัปดาห์ละ หลายครั้ง	สัปดาห์ ละครั้ง	เดือนละ ครั้ง	ปีละ 2-3 ครั้ง		
1. ท่านและคู่สมรสใช้เวลาว่างทำ กิจกรรมภายในบ้านร่วมกัน เช่นทำงานบ้าน หรืองานอดิเรก	41.8	39.1	11.9	3.7	3.5	3.12
2. ท่านและคู่สมรสใช้เวลาว่างไป พักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านด้วย กัน เช่น ดูภาพยนตร์ เดินเล่น รับประทานอาหารนอกบ้าน หรือเล่นกีฬา	11.1	36.6	35.6	9.7	6.9	2.35
3. ท่านและคู่สมรสไปสังสรรค์กับ เพื่อนฝูง หรือเยี่ยมเยียนญาติ ผู้ใหญ่	5.9	18.3	39.4	32.9	3.5	1.90
4. ท่านและคู่สมรสเดินทางไป พักผ่อนจังหวัดใกล้เคียงด้วยกัน บ่อยครั้งแค่ไหน	1.2	5.2	22.0	53.5	18.1	1.18
5. ท่านและคู่สมรสเดินทางไกล เพื่อพักผ่อน (ภายในประเทศ หรือต่างประเทศ) ด้วยกัน	0.7	1.7	5.4	44.3	47.8	0.63
รวม	-	-	-	-	-	1.84

ตารางที่ 4.16

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของ
ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตระหว่างอาชีพที่ต่างกัน

อาชีพ	D.F	S.S	M.S	F.Ratio	F.Prob
ระหว่างกลุ่ม	4	254.1170	63.5292	6.6077	.0000
ภายในกลุ่ม	396	3807.3195	9.6144		
รวม	400	4061.4365			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .01

ตารางที่ 4.17

แสดงค่าเฉลี่ยความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต
ระหว่างอาชีพที่ต่างกัน

อาชีพ	N	\bar{X}	S.D
เกษตรกร	61	10.1967	2.112
แรงงานในภาคอุตสาหกรรม	133	8.5865	2.9724
ลูกจ้างในภาคพาณิชย์กรรม และบริการ	62	8.1613	3.1529
ข้าราชการ-รัฐวิสาหกิจ	55	9.2182	3.2243
ค้าขายและอาชีพรับจ้างอิสระ	90	10.1222	3.6806
รวม	401	9.1970	3.1007

ตารางที่ 4.18

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง
ของความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตระหว่างความพอเพียงของรายได้

แหล่งความแปรปรวน	D.F	S.S	M.S	F.Ratio	F.Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	387.0151	387.0151	42.8689	.0000
ภายในกลุ่ม	393	3547.957	9.0279		
รวม	394	3934.9721			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .01

ตารางที่ 4.19

แสดงค่าเฉลี่ยของความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต
ระหว่างความพอเพียงของรายได้

ความพอเพียงรายได้	N	\bar{X}	S.D
พอเพียง	265	9.8604	2.9154
ไม่พอเพียง	130	7.7538	3.1795
รวม	395	9.1671	3.0046

นอกจากอาชีพ และความพอใจของรายได้แล้ว จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผู้วิจัยยังพบความสัมพันธ์ของปัจจัยภายนอกอื่นที่มีความสัมพันธ์กับความสมานฉันท์ทางบทบาท การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ดังนี้

1. รายได้มีความสัมพันธ์กับความสมานฉันท์ทางบทบาทในทางบวก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .01
2. ระดับการศึกษา และรายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001
3. ระดับการศึกษา และรายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001 และระยะเวลาการอยู่กับคู่สมรส มีความสัมพันธ์กับความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .01 (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20

แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายนอกกับคุณภาพชีวิต

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์		
	ความสมานฉันท์	การสื่อสาร	ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต
อายุ	.0493	-.081	-.0669
การศึกษา	.0729	.2578**	.2552**
รายได้	.1414*	.3138**	.2517**
ระยะเวลาการอยู่กับคู่สมรส	.498	.0899	-.1352*

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .01

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านความพึงพอใจในชีวิตสมรส

แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรสประกอบด้วยคำถาม จำนวน 29 ข้อ เพื่อวัดระดับด้านเศรษฐกิจ จำนวน 4 ข้อ ด้านการใช้เวลาว่าง 4 ข้อ ด้านการให้เกียรติ 3 ข้อ ด้านความรัก ความผูกพัน จำนวน 3 ข้อ ด้านการแบ่งเวลา จำนวน 4 ข้อ ด้านความสัมพันธ์ เครื่องญาติ จำนวน 4 ข้อ ด้านความสัมพันธ์ทางเพศ จำนวน 4 ข้อ ด้านศาสนา 13 ข้อ โดยคะแนน แต่ละด้านจะมีคะแนนสูงสุด 5 คะแนน ต่ำสุด 1 คะแนน คะแนนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการ ให้เกียรติเฉลี่ย 4.16 รองลงมาคือ ด้านความรัก ความผูกพันเฉลี่ย 4.14 และลำดับ 3 คือ ด้าน ศาสนา เฉลี่ย 4.11 ส่วนความพึงพอใจในชีวิตสมรสที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อย ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ เฉลี่ย 3.66 ด้านการใช้เวลาว่าง 3.95 และเมื่อเฉลี่ยรวม = 4.01 ซึ่งจะอยู่ในระดับค่อนข้างสูง (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21

แสดงข้อมูลความพึงพอใจในชีวิตสมรส

	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย รายด้าน
ด้านเศรษฐกิจ					
1. ท่านพึงพอใจแล้วกับฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวท่าน	5	1	1.07	3.59	
2. ท่านพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการด้านการเงินในครอบครัวท่าน	5	1	0.98	3.67	
3. ท่านพึงพอใจกับระบบการใช้จ่ายภายในครอบครัวท่าน	5	1	0.98	3.66	
4. ท่านพึงพอใจกับการเก็บออมเงินภายในครอบครัวท่าน	5	1	1.07	3.69	3.66
ด้านการใช้เวลาว่าง					
5. ท่านพึงพอใจกับการใช้เวลาว่างนอกบ้านร่วมกับคู่สมรสของท่าน	5	1	0.83	3.98	
6. ท่านและคู่สมรสพึงพอใจกับการหาเวลาออกไปเที่ยวกันตามลำพัง	5	1	0.92	3.88	
7. ท่านและคู่สมรสพึงพอใจที่กันไปงานรับเชิญด้วยกัน	5	1	0.8	3.94	
8. ท่านและคู่สมรสพึงพอใจที่ออกไปทานอาหารนอกบ้านด้วยกัน	5	1	0.79	4.01	3.95
ด้านการให้เกียรติ					
9. ท่านและคู่สมรสพึงพอใจในการยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกัน	5	2	0.67	4.19	
10. ท่านพึงพอใจที่จะพาคู่สมรสของท่านไปในงานประเพณี หรือ การพบปะสังสรรค์ในหมู่เพื่อนฝูง	5	1	0.71	4.11	

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย รายด้าน
11. ท่านและคู่สมรสยกย่องชื่นชม อย่างเปิดเผยต่อหน้าบุคคลอื่น ด้านความรัก ความผูกพัน	5	1	0.72	4.18	4.16
12. ท่านพึงพอใจที่คิดถึงคู่สมรสของ ท่านเสมอในเวลาที่เป็นต้อง แยกกันอยู่ เช่น ไปธุระต่างจังหวัด เป็นต้น	5	1	0.82	4.02	
13. ท่านและคู่พึงพอใจที่เป็นพักพิง ทางใจกันได้	5	1	0.67	4.2	
14. ท่านพึงพอใจในตัวคู่สมรสของ ท่าน ด้านการแบ่งงาน	5	1	0.64	4.3	4.14
15. ท่านพึงพอใจว่าภาระงานภายใน บ้านทำให้ท่านมีความสุขในชีวิต สมรส	5	1	0.76	4.05	
16. ท่านพึงพอใจว่าภาระงานภายใน บ้านท่านและคู่สมรสทำงาน ร่วมกัน	5	1	0.75	4.05	
17. ท่านพึงพอใจกับการแบ่งภาระงาน ภายในบ้านระหว่างท่านและคู่ สมรสว่ามีความเหมาะสมคืออยู่แล้ว	5	1	0.77	3.99	
18. ท่านพึงพอใจและยอมรับว่าภาระ งานภายในบ้านต้องช่วยกันทำและ รับผิดชอบมิใช่หน้าที่ของฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งแต่เพียงฝ่ายเดียว	5	1	0.69	4.2	4.09

ตารางที่ 4.21(ต่อ)

	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย รายด้าน
ความสัมพันธ์ด้านเครือญาติ					
19.ท่านพึงพอใจว่าพ่อแม่ญาติพี่น้อง ของท่านไม่เข้ามาวุ่นวายมากเกินไป ในชีวิตสมรสของท่าน	5	1	0.74	4.16	
20.ท่านพึงพอใจว่าพ่อแม่พี่น้องไม่ทำ ให้ท่านรำคาญใจเสมอ	5	1	0.76	4.05	
21.ท่านพึงพอใจในการไปมาหาสู่ จากญาติพี่น้อง	5	1	0.65	4.11	
22.ท่านพึงพอใจกับการได้รับความ ช่วยเหลือจากญาติพี่น้อง เมื่อท่าน มีปัญหาต้องการ	5	1	0.74	4.02	4.09
ด้านความสัมพันธ์ทางเพศ					
23.ท่านพึงพอใจในด้านความสัมพันธ์ ทางเพศกับคู่สมรสของท่าน	5	1	0.74	4.06	
24.ท่านและคู่สมรสพึงพอใจมีความ สัมพันธ์ทางเพศบ่อยครั้ง	5	1	0.91	3.79	
25.ท่านและคู่สมรสพึงพอใจในความ ร่วมมือของการมีเพศสัมพันธ์ ทางเพศ	5	1	0.82	3.97	
26.ท่านและคู่สมรสพึงพอใจเมื่อได้ รับความสุขในการมีความสัมพันธ์ ทางเพศ	5	1	0.72	4.09	3.98

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย รายด้าน
ด้านศาสนา					
27. ท่านและคู่สมรสมีความพึงพอใจที่จะไปทำบุญร่วมกันในวันสำคัญทางศาสนา	5	1	0.64	4.22	
28. ท่านและคู่สมรสพอใจกับการนำคำสอนทางศาสนามาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	5	1	0.67	4.11	
29. หากมีปัญหาท่านและคู่สมรสพอใจที่จะใช้คำสอนทางศาสนาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเสมอ	5	1	0.72	3.99	4.11
ความพึงพอใจรวม					4.01

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบกับความพึงพอใจ
ในชีวิตสมรสระหว่างอาชีพพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .001 อาชีพที่มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสสูงสุด คือ อาชีพค้าขายและ
อาชีพรับจ้างอิสระ มีค่าต่างกัน พบว่าผู้มีรายได้เฉลี่ย 124.14 รองลงมา
เกษตรกรกรรม มีค่าเฉลี่ย 120.45 ข้าราชการ-รัฐวิสาหกิจ มีค่าเฉลี่ย 114.00
ลูกจ้างในภาคพาณิชย์กรรมและบริการ มีค่าเฉลี่ย 112.77 ต่ำสุดคือ แรงงาน
ในภาคอุตสาหกรรมมีค่าเฉลี่ย 109.87 (ตารางที่ 4.22 และ 4.23) ส่วนความ
พึงพอใจในชีวิตสมรสระหว่างผู้มีรายได้พอเพียง มีค่าเฉลี่ย 119.49 ขณะที่ผู้มี
รายได้ไม่พอเพียง มีค่าเฉลี่ย 108.03 ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ 0.1 (ตารางที่ 4.24 และ 4.25)

ตารางที่ 4.22

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจ
ระหว่างอาชีพ

อาชีพ	D.F	S.S	M.S	F.Ratio	F.Prob
ระหว่างกลุ่ม	4	13006.1542	3251.5386	15.0162	.0000
ภายในกลุ่ม	396	85747.9355	216.5352		
รวม	400	98754.0897			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.23

แสดงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจชีวิตสมรส
ระหว่างอาชีพ

อาชีพ	N	\bar{X}	S.D
เกษตรกร	61	120.459	10.9963
แรงงานในภาคอุตสาหกรรม	133	109.8722	12.2551
ลูกจ้างในภาคพาณิชย์ และบริหาร	62	112.7742	19.2996
ข้าราชการ-รัฐวิสาหกิจ	55	114.0000	13.3347
ค้าขายและอาชีพรับจ้างอิสระ	90	124.1444	17.205
รวม	401	115.7007	14.7151

ตารางที่ 4.24

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง
ของความพึงพอใจในชีวิตสมรสระหว่างความพอเพียงรายได้

แหล่งความแปรปรวน	D.F	S.S	M.S	F.Ratio	F.Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	11453.7043	11453.7043	54.8030	.0000
ภายในกลุ่ม	393	82136.1033	208.9977		
รวม	394	93589.8076			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .01

ตารางที่ 4.25

แสดงค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในชีวิตสมรส
ระหว่างความพอเพียงรายได้

ความพอเพียงรายได้	N	\bar{X}	S.D
พอเพียง	265	119.4906	12.0328
ไม่พอเพียง	130	108.0308	18.4500
รวม	395	115.7190	14.4568

นอกจากนั้น เมื่อผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรภายนอก ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาการอยู่กับคู่สมรส กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสทางบวก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001 (ตารางที่ 4.26)

ตารางที่ 4.26

แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนอกกับ
กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
อายุ	.0336
การศึกษา	.0933
รายได้	.1790**
ระยะเวลาการอยู่กับคู่สมรส	-.0995

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส โดยวิธีการถดถอยพหุคูณ โดยศึกษาตัวแปร ทั้งหมด 15 ตัวแปร เป็นตัวแปรหลัก 14 ตัว ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพภาคเกษตรกรรม อาชีพรับจ้างในภาคอุตสาหกรรม อาชีพค้าขาย อาชีพรับราชการ อายุ การมีบุตร รายได้ ความพอเพียงของรายได้ ระยะเวลาสมรส ความสมานฉันท์ทางบทบาท การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และการเป็นเพื่อนคู่ชีวิต และตัวแปรตาม 1 ตัว คือความพึงพอใจในชีวิตสมรส ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์ในสมการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Method) พบว่าตัวแปรต่าง มีค่าความสัมพันธ์กันน้อย ซึ่งไม่ทำให้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเสียหาย (ตารางที่ 4.27) จึงได้ใช้ตัวแปรทั้งหมด ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า มีตัวแปร 7 ตัว ถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการ ดังนี้

1. ความสมานฉันท์ทางบทบาท

ความสมานฉันท์ทางบทบาทเป็นปัจจัยแรก ที่เข้าสู่สมการถดถอย ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสระดับปานกลาง ($R = 0.46347$) และสามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้ร้อยละ 21.48 ($R^2 = .21481$)

2. ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสมการเป็นลำดับที่สอง คือ ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต โดยสามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้ร้อยละ .3219 ($R^2 \text{ adj.} = .32185$) และพบว่า ความสมานฉันท์ทางบทบาทและความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสระดับปานกลาง ($R = .57052$) โดยปัจจัยทั้งสองสามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตสมรส ร้อยละ 32.55 ($R^2 = .32549$)

3. การสื่อสารระหว่างคู่สมรส

ปัจจัยที่ถูกเลือกให้เข้าสมการเป็นลำดับสาม คือการสื่อสารระหว่างคู่สมรส โดยสามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้ ร้อยละ 37.99 ($R^2 \text{ adj.} = .37996$) และพบว่า ความสมานฉันท์ทางบทบาท ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต และการสื่อสารระหว่างคู่สมรส มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .62045$) โดยปัจจัยทั้งสามสามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตสมรส ได้ร้อยละ 38.50 ($R^2 = .38496$)

4. ความพอเพียงของรายได้

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสมการเป็นลำดับสี่ คือ ความพอเพียงของรายได้ โดยสามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้ร้อยละ 39.52 ($R^2_{adj} = .39516$) และพบว่า ความสมานฉันท์ทางบทบาท ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และความพอเพียงของรายได้ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .63377$) โดยปัจจัยทั้งสี่สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้ ร้อยละ 40.17 ($R^2 = .40166$)

5. อาชีพรับจ้างด้านอุตสาหกรรม

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสมการเป็นลำดับห้า คือ อาชีพรับจ้างด้าน อุตสาหกรรม โดยสามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้ร้อยละ 40.70 ($R^2_{adj} = .40702$) และพบว่า ความสมานฉันท์ทางบทบาท ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความพอเพียงของรายได้ และอาชีพรับจ้างด้านอุตสาหกรรม มีความสัมพันธ์กับ ความพึงพอใจในชีวิตสมรสระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .64420$) โดยปัจจัยทั้งห้าสามารถ อธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตสมรส ได้ร้อยละ 41.50 ($R^2 = .41499$)

6. การมีบุตร

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสมการเป็นลำดับหก คือ การมีบุตร โดยสามารถ อธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้ร้อยละ 41.73 ($R^2_{adj} = .41729$) และพบว่า ความสมานฉันท์ทางบทบาท ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความพอเพียงของรายได้ อาชีพรับจ้างด้านอุตสาหกรรม และการมีบุตร มีความสัมพันธ์กับความ พึงพอใจในชีวิตสมรสระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .65321$) โดยปัจจัยทั้งหกสามารถอธิบาย ความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตสมรส ได้ร้อยละ 42.67 ($R^2 = .42669$)

7. ระดับการศึกษา

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสมการเป็นลำดับเจ็ด คือ ระดับการศึกษา โดย สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้ร้อยละ 42.40 ($R^2_{adj} = .42402$) และพบว่า ความสมานฉันท์ทางบทบาท ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความพอเพียงของรายได้ อาชีพรับจ้างด้านอุตสาหกรรม การมีบุตร และระดับการศึกษา มีความ สัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .65944$) โดยปัจจัยทั้งเจ็ด สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตสมรส ได้ร้อยละ 43.49 ($R^2 = .43486$)

ตารางที่ 4.28

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาปัจจัย
ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส

ตัวแปร	R	R ²	R ² adj	B	SEB	Sig. T.
ความสมานฉันท์	.46347	.21481	.21269	1.96254	.19480	.0000
ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต	.57052	.32549	.32185	1.69238	.21719	.0000
การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	.62045	.38496	.37996	1.29635	.21704	.0000
ความพอเพียงของรายได้	.63377	.40166	.39516	-4.68085	1.46022	.0015
อาชีพแรงงานด้านอุตสาหกรรม	.6442	.41499	.40702	-3.95968	1.36929	.0041
การมีบุตร	.655321	.42669	.41729	-3.80948	1.39434	.0066
ระดับการศึกษา	.65944	.43486	.42402	-.6831	.29738	.0222

F = 40.12173

Sig = .0000

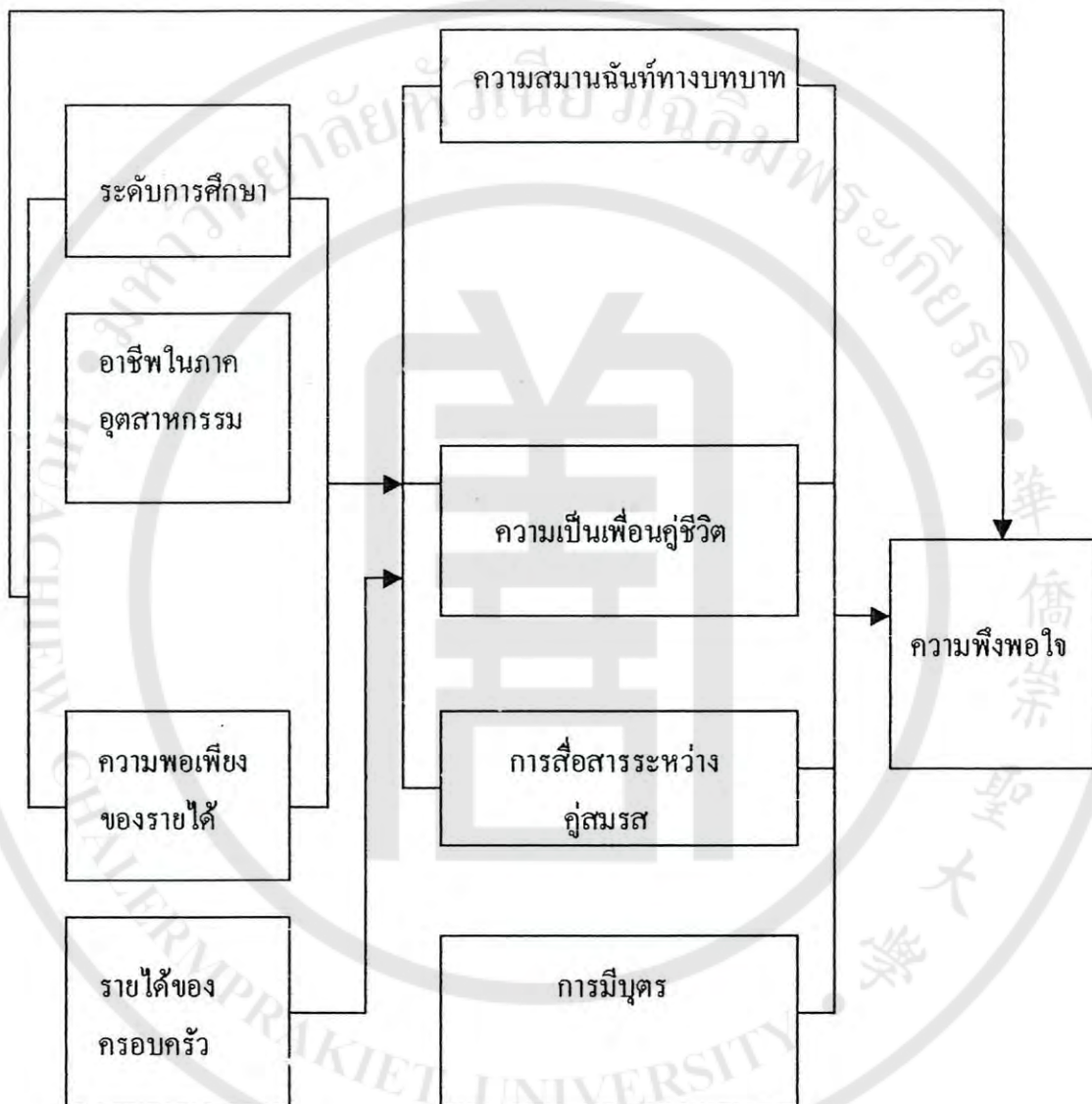
จากการวิเคราะห์ความแปรผัน คำสั้มประสิทธิศหสัมพันธ์ และถดถอยพหุคูณ พบ ปัจจัยอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงคือ ความสมานฉันท์ทางบทบาท ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การมีบุตร ระดับการศึกษา อาชีพในภาคอุตสาหกรรม และความพอใจเพียงของรายได้

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อม คือ รายได้ของครอบครัว

ผลการศึกษาปรากฏในแผนภูมิที่ 4.1

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส :

ศึกษากรณี : ประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยภายนอก ที่มีผลต่อชีวิตสมรสของประชาชนในแต่ละอาชีพ ได้แก่ รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนบุตร ช่วงอายุที่ต่างกัน กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส และศึกษาอิทธิพลของคุณภาพชีวิตสมรส ความสมานฉันท์ทางบทบาท ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตาม 5 สาขาอาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรม แรงงานในภาคอุตสาหกรรม ลูกจ้างในภาคพาณิชย์กรรมและบริการ ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ค้าขาย และอาชีพรับจ้างอิสระ จำนวน 404 คน สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

สรุป

1. ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 404 คน เป็นเพศชาย 210 (ร้อยละ 52.0) เพศหญิง จำนวน 194 คน (ร้อยละ 48.0) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ ปวช. ปวส. จำนวน 91 คน (ร้อยละ 22.8) อาชีพคู่สมรสส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 189 คน (ร้อยละ 47.3) รองลงมาค้าขาย (ร้อยละ 24.3) อาชีพอื่น ๆ (ร้อยละ 13.3) ข้าราชการ (ร้อยละ 10.8) และรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 4.5) การมีบุตรของกลุ่มตัวอย่าง มีบุตร (ร้อยละ 68.6) ไม่มีบุตร (ร้อยละ 31.4) รายได้และเศรษฐกิจสูงสุดคือ เดือนละ 90,000 บาท รายได้ต่ำสุดคือ เดือนละ 3,000 บาท รายจ่ายของครอบครัวนั้น รายได้พอเพียง (ร้อยละ 67.1) และไม่พอเพียง (ร้อยละ 32.9)

อายุต่างกัน มากที่สุด 20 ปี และต่ำสุดคือ ไม่ต่างกัน หรือมีอายุเท่ากัน ส่วนระยะเวลาการอยู่กินกับคู่สมรส มีระยะเวลายาวนานที่สุด คือ 44 ปี เวลาที่อยู่กินต่ำสุดคือ 1 ปี มีค่าเฉลี่ย 8.33 การมีบุตรนั้น มีบุตรจำนวน 277 คน (ร้อยละ 68.6) ไม่มีบุตรจำนวน 127 คน (ร้อยละ 31.4)

2. ความสมานฉันท์ทางบทบาท เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะเห็นได้ว่า การหาเลี้ยงครอบครัวสูงสุด รองลงมาได้แก่ งานดูแลบ้าน งานครัว-จัดหาอาหาร การจัดการเกี่ยวกับการเงิน ภายในครอบครัว และการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาการเงินภายในครอบครัว

เมื่อจำแนกความแตกต่าง ความสมานฉันท์ทางบทบาทระหว่างอาชีพคู่สมรสที่แตกต่างกันพบว่าอาชีพเกษตรกรรมที่ความสมานฉันท์ทางบทบาทสูงสุด และแรงงานในภาคอุตสาหกรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ความแตกต่างของความสมานฉันท์ทางบทบาท ระหว่างความพอใจของรายได้ พบว่ากลุ่มที่มีความพอใจของรายได้มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มรายได้ไม่พอใจ

นอกจากนั้น รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสมานฉันท์ทางบทบาท คือกลุ่มมีรายได้มาก มีความสมานฉันท์ทางบทบาทสูงกว่ากลุ่มรายได้น้อย

3. การสื่อสารระหว่างคู่สมรส

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะเห็นได้ว่า คู่สมรส มีการสื่อสารระหว่างคู่สมรสในด้าน ความสนใจในความรู้สึกันก็คิด รองลงมาได้แก่ พุคคลี่คลายปัญหา

เมื่อจำแนกความแตกต่างระหว่าง อาชีพที่ต่างกัน และความพอใจของรายได้พบว่า กลุ่มค้าขายและอาชีพรับจ้างอิสระ มีการสื่อสารดีที่สุดในกลุ่มแรงงานภาคอุตสาหกรรม มีการสื่อสารน้อยที่สุด และเมื่อจำแนกตามความพอใจของรายได้ กลุ่มรายได้พอใจเพียงมีการสื่อสารดีกว่ากลุ่มรายได้ไม่พอใจ

ผลการศึกษาในเรื่องการสื่อสารระหว่างคู่สมรสอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง เนื่องจากการสื่อสารนั้นมีความจำเป็นยิ่งที่จะทำให้คู่สมรสมีความเข้าใจซึ่งกันและกันต้องตระหนักและควรระลึกถึงเสมอว่า สัมพันธภาพของคู่สมรสจะมีผลต่อบุคคลอื่นในครอบครัว

4. ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะเห็นได้ว่า คะแนนสูงสุดคือ การทำกิจกรรมภายในบ้านร่วมกัน

เมื่อจำแนกตามอาชีพ กลุ่มอาชีพภาคเกษตรกร มีความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตสูงสุด และภาคพาณิชย์กรรม และบริการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และเมื่อจำแนกตามพอใจของรายได้ กลุ่มที่มีรายได้พอใจเพียงมีความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตสูงกว่ากลุ่มมีรายได้ไม่พอใจ

ส่วนการศึกษา และรายได้มีความสัมพันธ์ทางบวก กับความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต โดยผู้มีการศึกษาสูง และรายได้มาก มีความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตมากกว่าผู้มีการศึกษาน้อยแต่รายได้ต่ำ ขณะนี้ระยะเวลาการอยู่กินกับคู่สมรสมีความสัมพันธ์ผกผันกับการเป็นเพื่อนคู่ชีวิต โดยผู้ที่อยู่กินกันมานานมีความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตต่ำกว่าผู้ที่อยู่กินกันไม่นาน

5. ความพึงพอใจในชีวิตสมรส

คู่สมรสมีคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจในชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูงและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะเห็นได้ว่าคู่สมรสมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสด้านการให้เกียรติมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความรัก ความผูกพัน และด้านศาสนาตามลำดับ

เมื่อจำแนกความแตกต่างระหว่างอาชีพ อาชีพของคู่สมรสมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่อาชีพค้าขาย และอาชีพรับจ้างอิสระมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสมากกว่าอาชีพเกษตรกรรม ข้าราชการ-รัฐวิสาหกิจ ลูกจ้างภาคพาณิชยกรรมและบริการ และแรงงานในภาคอุตสาหกรรม

เมื่อจำแนกความแตกต่างระหว่างรายได้ ความพอเพียงของรายได้มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยความพอเพียงของรายได้มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสมากกว่าความไม่พอเพียงของรายได้

6. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสพบว่าปัจจัยด้านจิตใจ หรือปัจจัยภายใน มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสพบว่า ปัจจัยด้านจิตใจหรือปัจจัยภายในมีผลต่อความพึงพอใจทุกลักษณะ โดยครอบครัวที่มีความสมานฉันท์ทางบทบาทมากมีความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต และมีการสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีความเป็นผลต่อความพึงพอใจ ส่วนปัจจัยภายนอก เมื่อวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยภายใน ความไม่พอเพียงของรายได้อาชีพอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาคอุตสาหกรรม การไม่มีบุตร และกลุ่มที่ระดับการศึกษาน้อยมีความพึงพอใจมากกว่า

อภิปรายผลการศึกษา

ผลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถอภิปรายผลตามกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังนี้

สภาพของกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดสมุทรปราการ

คู่สมรสในจังหวัดสมุทรปราการส่วนใหญ่ รายได้ของครอบครัวอยู่ในระดับพอเพียง อาชีพของคู่สมรสอยู่ในภาคอุตสาหกรรม การศึกษาของคู่สมรสอยู่ในระดับปริญญาตรี และการมีบุตรของคู่สมรส ส่วนใหญ่มีบุตร จำนวนบุตร 1 คน ต่อ 1 ครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส ซึ่งการวิจัยนี้สภาพกลุ่มตัวอย่างสอดคล้องกับการศึกษาของ เอมอร์ มณีวัฒนา (2538)

ความสมานฉันท์ทางบทบาท

ความสมานฉันท์ทางบทบาท เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส เป็นอันดับแรก ความสมานฉันท์ทางบทบาทของครอบครัวมีมาก เป็นการวัดระดับบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส ได้แก่ งานครัว จัดหาอาหาร งานดูแลบ้าน การตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาการเงินภายในครอบครัว การหาเลี้ยงครอบครัว การจัดการเกี่ยวกับการเงินภายในครอบครัว ซึ่งมีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อุบลรัตน์ พิชญ์ชยะนนท์ (2531) พบว่าความสมานฉันท์ทางบทบาทมีความสัมพันธ์เชิงบวก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จันทร์เพ็ญ กุปต์กาญจนากุล (2526) พบว่า ความสมานฉันท์ทางบทบาทมีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสมากที่สุด

การสื่อสารระหว่างคู่สมรส

การสื่อสารระหว่างคู่สมรส เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลเป็นอันดับสาม ที่มีต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ได้แก่ ความเข้าใจในความรู้สึกนึกคิด การพูดให้เข้าใจ การรับฟัง การแสดงความเห็นโดยไม่โกรธ พูดคลี่คลายปัญหา มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อุบลรัตน์ พิชญ์ชยะนนท์ (2531) พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส คือ ประสิทธิภาพของการสื่อสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญประคอง ภาณุรัตน์ (2531) พบว่าครอบครัวที่มีการสื่อสารในครอบครัวในระดับสูง มีคุณภาพชีวิตสมรสสูง

ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต

ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล เป็นอันดับสองที่มีต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ได้แก่ การทำกิจกรรมร่วมกัน การใช้เวลาว่าง การพบปะสังสรรค์ เพื่อนและญาติผู้ใหญ่ การเดินทางบ่อยครั้งกับคู่สมรส การพักผ่อนในประเทศและต่างประเทศ มีความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จันทร์เพ็ญ กุปต์กาญจนากุล (พ.ศ.2526) พบว่า ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต มีผลกระทบโดยตรงกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิมพรธณ สุรนนท์ (2535) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสมากที่สุด คือ ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ ใน 5 อาชีพนั้นมีความพึงพอใจในชีวิตสมรส มีค่าเฉลี่ยรวม 4.01 ซึ่งอยู่ในระดับความพึงพอใจที่สูงมากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจนั้นมีความสำคัญกับชีวิตสมรส กลุ่มสมรสที่มีคุณภาพนั้นควรมีกิจกรรมร่วมกันทั้งภายในครอบครัว และกับสังคมภายนอกครอบครัว ความสมานฉันท์ทางบทบาท ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์ และเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสคู่สมรสที่มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ที่ตรงกัน และมีความเข้าใจในความหมายที่ตรงกันนั้นก็จะนำไปสู่สถาบันครอบครัวที่ดีในสังคม และช่วยลดปัญหาที่จะตามมาได้ถ้าสถาบันครอบครัวนั้นมีความมั่นคงเข้มแข็ง โดยสัมพันธ์ภาพที่ดีของคู่สมรสจะเป็นเกราะป้องกัน และช่วยลดปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น เด็กเร่ร่อน ปัญหายาเสพติด หรือ โสเภณี เป็นต้น

การทำวิจัยในครั้งต่อไป

ข้อมูลที่ใช้ในครั้งนี้เป็นการรวบรวมเฉพาะในจังหวัดสมุทรปราการเพียงแห่งเดียว ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไปควรที่จะศึกษาเปรียบเทียบในจังหวัดอื่น ๆ ในชนบทที่มีอาชีพต่าง ๆ กัน หรือเฉพาะหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งว่า แต่ละพื้นที่ที่มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสเหมือนกัน หรือแตกต่างกันอย่างไร

บรรณานุกรม

- คณะอนุกรรมการด้านครอบครัว. การพัฒนาครอบครัว. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, (ม.ป.ป.)
- จันทร์เพ็ญ กุปต์กาญจนากุล. ตัวแบบสมมุติฐาน ความพึงพอใจในชีวิตสมรส. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526
- จันทร์รัตน์ เจริญสันติ. ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติบทบาททางเพศ ความพึงพอใจในชีวิตสมรสกับการปรับตัวของบิดา และมารดาที่มีบุตรคนแรก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533
- ชาย โพรธิสิดา. “ครอบครัวในประเทศไทย : ผาสุกคืออยู่หรือ”. ประชากรและการพัฒนา. 15 (ตุลาคม-พฤศจิกายน 2537)
- ฉิมมพร ศรีสังข์. ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ของข้าราชการตำรวจในเมืองพัทยา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์ มหาบัณฑิต(สังคมวิทยาประยุกต์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539
- นิพนธ์ กันธเสวี. คุณภาพชีวิตสำหรับสังคมไทย. เอกสารสรุปการสัมมนาประสบการณ์แนวคิดในการพัฒนา, 2527
- บุญประคอง ภาณุรัตน์. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส : ศึกษากรณีสตรีที่สมรสแล้ว ภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจและเอกชน. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531
- บุญลือ วันทายนต์. 2525. ครอบครัวและวงศัวาน. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ประชาชน จำกัด
- ประเสริฐ เข้มกลิ่นทุ่ง. สถาบันทางสังคม : ครอบครัวในสังคมไทย. เอกสารประกอบการสอนวิชาสังคมวิทยา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พิมพ์พรณ สุรนนท์. คุณภาพชีวิตสมรส : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการ สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ กรมการพัฒนาชุมชน และสำนักผังเมือง. คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. หลักและทฤษฎีการสื่อสาร. เอกสารการสอน, 2531

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. สถาบันครอบครัว : มุมมองของนักสวัสดิการสังคม. สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, (ม.ป.ป)

สุภาวดี เดชาเกรียงศักดิ์. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกดดันกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่ทำงานแล้ว. คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535

สุมิตรา รัฐประสาธ. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของครูสังกัด กรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย (ประชากรศึกษา) มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537

สมพงษ์ จิตระดับ. ครอบครัวในสังคมไทย. สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2540

สุรีย์ วิภาสประทีป. สัมพันธ์ภาพในครอบครัวของแรงงานสตรีที่ทำงานในระบบกะ : ศึกษาเฉพาะในกรณีอุตสาหกรรมสิ่งทอในเขตอ้อมน้อย จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534

โสภา ซิปมันท์. การศึกษารูปแบบของครอบครัวไทยที่พึงปรารถนาในสังคมเมือง ในประเทศไทย. สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2534

บรรณานุกรม (ต่อ)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สำนักบริหารการทะเบียน. ประมวลสถิติด้านการทะเบียน.
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2538 - 2539

อุบลรัตน์ พิษฐ์ชยะนนท์. คุณภาพชีวิตสมรส : ศึกษากรณีข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531

อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อัจฉา (บก.). การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและ
สังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย, 2539

เอมอร มณีวัฒนา. สัมพันธ์ภาพกับคุณภาพชีวิตของคู่สมรส. คณะกรรมการศาสตร์ มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2538

บรรณานุกรม

- Bahr, S.J., Chappell, C.B. & Leigh, G.K. "Age at Marriage, Role Enactment, Role Censensus, and Marital Satisfaction" Journal of Marriage and the Family. 45 (November 1983).
- Blood, R.O., and Wolfe, D.M., Husband and Wives : The Dynamics of Married Living. New York : Free Press, 1960.
- Burr, R. "Satisfaction with Various Aspects of Marriage over the Life - Cycle : A Random Middle Class Sample." Journal of Marriage and the Family. 32 (February 1976).
- Burgess, Earnest W. and Locke, Harvey., The Family : From Institute to Companionship. New York : American Book Company, 1950.
- Buss, Wesley R. Theory construction and the Soeiology of the Family. New York : John Wiley and Sour, 1973.
- Farber, Bernard., "An Index of Marital Integration." Sociometry. 20 (June), 1957
- Lewis, Robert A. and Spanier, Graham B. "Theorizing about the quality and stability marriage." Contemporary Theories about the family. Vol 2. New York : The Fru press, 1979.
- Little, Marilyn., Family Breakup. San Francisco : Jossey Bass Publishers, 1982
- Moore D. "Prepared Children and Marital Satisfaction During the Antepartum and Postpartum Periods." Nursing Reseasch. 32 (March/April 1973).

บรรณานุกรม (ต่อ)

Navran, L., "Communication and Adjustment in Marriage." Family Process. 6 (1967).

UNESCO, Quality of Life Improvement Programmes. Bangkok : UNESCO Regional Office, 1993.

Rhyme. D. "Bases of Marital Satisfaction Among Men and Women." Journal of Marriage and the Family. 43 (November 1981).

Roach, A.J., Frazies L.P. and Bowden S.B. "The Marital Satisfaction Scale : Development of a Measure for Intervention Research." Journal of Marriage and the Family. 44 (August 1981).

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส
: ศึกษากรณีประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปไว้ระดับในชีวิตสมรส

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. ระดับการศึกษาของท่าน
 () ประถมศึกษาตอนต้น ป. 1-4 () ปวช, ปวส, ปวท.
 () ประถมศึกษาตอนปลาย ป. 5-6 () อนุปริญญา
 () มัธยมศึกษาตอนต้น ม. 1-3 () ปริญญาตรี
 () มัธยมศึกษาตอนปลาย ม. 4-6 () สูงกว่าปริญญาตรี
 () อื่น ๆ โปรดระบุ.....
3. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพหลัก
 () เกษตรกรรม
 () แรงงานในภาคอุตสาหกรรม
 () ลูกจ้างในภาคพาณิชย์กรรมและบริการ
 () ข้าราชการ-รัฐวิสาหกิจ
 () ค้าขายและอาชีพรับจ้างอิสระ
4. คู่สมรสของท่านประกอบอาชีพอะไร
 () ข้าราชการ
 () รัฐวิสาหกิจ
 () ค้าขาย
 () รับจ้าง
 () อื่น ๆ
5. อายุปัจจุบันของท่าน.....ปี อายุคู่สมรส.....ปี
6. ท่านมีบุตรกับคู่สมรสคนปัจจุบันหรือไม่
 () มี จำนวน.....คน () ไม่มี
7. รายได้ของท่านในแต่ละเดือนรวมกับคู่สมรสมีจำนวน.....บาท
 (เงินเดือน รายได้พิเศษโดยไม่หักค่าใช้จ่าย)
8. รายจ่ายของครอบครัวท่านในแต่ละเดือนเป็นอย่างไร
 () พอเพียง () ไม่พอเพียง
9. ท่านอยู่กินกับคู่ชีวิตคนปัจจุบันมาแล้ว.....ปี

ตอนที่ 2 วัดระดับความสมานฉันท์ทางบทบาท

โปรดตอบคำถามที่ท่านและกลุ่มของท่านมีความคิดเห็นตรงกันว่างานต่อไปนี้ ควรเป็นหน้าที่ของใครที่จะต้องปฏิบัติ กรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงช่องเดียว

ข้อความ	ตรงกัน อย่างมาก	ค่อนข้าง ตรงกัน	ไม่แน่ใจ	ไม่ค่อย ตรงกัน	ไม่ตรงกัน อย่างมาก
1. งานครัว จัดหาอาหาร (สำหรับคนในครอบครัว)					
2. งานดูแลบ้าน					
3. การตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหา การเงินภายในครอบครัว					
4. การหาเลี้ยงครอบครัว					
5. การจัดการเกี่ยวกับการเงิน ภายในครอบครัว					

ตอนที่ 3 วัดระดับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับข้อความต่อไปนี้ โปรดตอบโดยกรูณาขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงช่องเดียว

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ท่านมักช่วยให้คู่สมรสของท่าน เข้าใจในตัวท่านโดยการบอกให้ เขารู้ว่าท่านมีความรู้สึกนึกคิด อย่างไรอยู่เสมอ					
2. ท่านรู้สึกว่าคุณสมรสของท่านพูด ถึงเรื่อง ๆ หนึ่งแต่จริง ๆ แล้ว หมายถึงอีกเรื่องหนึ่งเสมอ					
3. คู่สมรสท่านมักกล่าวหาว่าท่าน ไม่ฟังในขณะที่เขากำลังพูดอยู่กับ ท่านเสมอ					
4. ท่านและคู่สมรสสามารถแสดง ความเห็นขัดแย้งโดยไม่โกรธ หรือโมโห					
5. หากมีปัญหา ท่านละคู่สมรสจะ พูดกันเพื่อคลี่คลายปัญหาความ ขัดแย้งที่มีต่อกันเสมอ					

ตอนที่ 4 วัดระดับความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต

โปรดตอบคำถามที่ท่านและคู่สมรสของท่านได้ปฏิบัติร่วมกันว่ามีบ่อยครั้งเพียงใด กรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อความ	สัปดาห์ละ หลายครั้ง	สัปดาห์ละ ครั้ง	เดือนละ ครั้ง	ปีละ 2-3 ครั้ง	ไม่เคย เลย
1. ท่านและคู่สมรสใช้เวลาว่างทำกิจกรรมภายในบ้านร่วมกัน เช่น ทำงานบ้าน หรืองานอดิเรก					
2. ท่านและคู่สมรสใช้เวลาว่างไปพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านด้วยกัน เช่น ดูภาพยนตร์ เดินเล่น รับประทานอาหารนอกบ้าน หรือ เล่นกีฬา					
3. ท่านและคู่สมรสไปสังสรรค์กับเพื่อนฝูง หรือเยี่ยมเยียนญาติผู้ใหญ่					
4. ท่านและคู่สมรสเดินทางไปพักผ่อนจังหวัดใกล้เคียงด้วยกัน บ่อยครั้งแค่ไหน					
5. ท่านและคู่สมรสเดินทางไกลเพื่อพักผ่อน (ภายในประเทศ หรือต่างประเทศ) ด้วยกัน					

ตอนที่ 5 วัดระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรส

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับข้อความต่อไปนี้ โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และ จิตวิทยา ของครอบครัว	พึงพอใจ มาก	พึงพอใจ	ไม่แน่ใจ	ไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจ เลย
1. ท่านพึงพอใจแล้วกับฐานะ เศรษฐกิจของครอบครัวท่าน					
2. ท่านพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการด้านการเงินในครอบครัวท่าน					
3. ท่านพึงพอใจกับระบบการใช้ ใช้จ่ายภายในครอบครัวท่าน					
4. ท่านพึงพอใจกับการเก็บออม เงินภายในครอบครัวท่าน					
5. ท่านพึงพอใจกับการใช้เวลาว่าง นอกบ้านร่วมกับคู่สมรสของท่าน					
6. ท่านและคู่สมรสพึงพอใจกับ การหาเวลาออกไปเที่ยวกัน ตามลำพัง					
7. ท่านและคู่สมรสพึงพอใจกับไป งานรับเชิญด้วยกัน					
8. ท่านและคู่สมรสพึงพอใจที่ออกไปทานอาหารนอกบ้านด้วยกัน					
9. ท่านและคู่สมรสพึงพอใจในการ ยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกัน					
10. ท่านพึงพอใจที่จะพาคู่สมรสของ ท่านไปในงานประเพณี หรือ การ พบปะสังสรรค์ในหมู่เพื่อนฝูง					
11. ท่านและคู่สมรสยกย่องชื่นชม อย่างเปิดเผยต่อหน้าบุคคลอื่น					

สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และ จิตวิทยา ของครอบครัว	พึงพอใจ มาก	พึงพอใจ	ไม่แน่ใจ	ไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจ เลย
<p>12. ท่านพึงพอใจที่คิดถึงคู่สมรส ของท่านเสมอในเวลาที่ยังเป็น ต้องแยกกันอยู่ เช่น ไปธุระ ต่างจังหวัด เป็นต้น</p> <p>13. ท่านและคู่สมรสพึงพอใจที่ เป็นพักพึ่งทางใจกันได้</p> <p>14. ท่านพึงพอใจในตัวของ ท่าน</p> <p>15. ท่านพึงพอใจว่าภาระงานภายใน บ้านทำให้ท่านมีความสุข ในชีวิตสมรส</p> <p>16. ท่านพึงพอใจว่าภาระงานภายใน บ้านท่านและคู่สมรสทำงาน ร่วมกัน</p> <p>17. ท่านพึงพอใจกับการแบ่งภาระ งานภายในบ้านระหว่างท่าน และคู่สมรสว่ามีความเหมาะสม ดีอยู่แล้ว</p> <p>18. ท่านพึงพอใจและยอมรับว่า ภาระงานภายในบ้านต้องช่วย กันทำและรับผิดชอบมิใช่หน้าที่ ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่เพียง ฝ่ายเดียว</p> <p>19. ท่านพึงพอใจว่าพ่อแม่ญาติที่ น้องของท่านไม่เข้ามาวุ่นวาย มากเกินไปในชีวิตสมรสของท่าน</p> <p>20. ท่านพึงพอใจว่าพ่อแม่ที่น้องไม่ ทำให้ท่านรำคาญใจเสมอ</p> <p>21. ท่านพึงพอใจในการไปมาหาสู่ จากญาติพี่น้อง</p>					

สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และ จิตวิทยา ของครอบครัว	พึงพอใจ มาก	พึงพอใจ	ไม่แน่ใจ	ไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจ เลย
<p>22. ท่านพึงพอใจกับการได้รับความช่วยเหลือจากญาติพี่น้อง เมื่อท่านมีปัญหาต้องการ</p> <p>23. ท่านพึงพอใจในด้านความสัมพันธ์ทางเพศกับคู่สมรสของท่าน</p> <p>24. ท่านและ คู่สมรสพึงพอใจมีความสัมพันธ์ทางเพศบ่อยครั้ง</p> <p>25. ท่านและ คู่สมรสพึงพอใจในความร่วมมือของการมีเพศสัมพันธ์ทางเพศ</p> <p>26. ท่านและ คู่สมรสพึงพอใจเมื่อได้รับความสุข ในการมีความสัมพันธ์ทางเพศ</p> <p>27. ท่านและ คู่สมรสมีความพึงพอใจที่จะไปทำบุญร่วมกันในวันสำคัญทางศาสนา</p> <p>28. ท่านและ คู่สมรสพอใจกับการนำคำสอนทางศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน</p> <p>29. หากมีปัญหาท่านและ คู่สมรส พอใจที่จะใช้คำสอนทางศาสนาเป็นแนวทาง ในการแก้ปัญหาเสมอ</p>					

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นางสาวกนิษฐา นามสกุล บุญยัง
การศึกษา การศึกษาศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน
ที่อยู่ปัจจุบัน ห้างหุ้นส่วนจำกัด เซลส์เฟิสท์ซัพพลาย
61/33 ซ.วรพงษ์ ถ.จรัญสนิทวงศ์ แขวงบางยี่ขัน
เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร 10700
โทรศัพท์ 433-2639, 433-3739

HUACHIEW

CHALERMPRAKIET UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยพระเกียรติ
華僑崇
聖大學